ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,

sniegti 2009. gada 30. jūnijā [1]

Satura rādītājs

I — Ievads . . . . . I - 9828

II — Atbilstošās tiesību normas . . . . . I - 9828

Direktīva 77/91/EEK . . . . . I - 9828

Ieteikums 77/534/EEK . . . . . I - 9829

Direktīva 79/279/EEK . . . . . I - 9831

Direktīva 2001/34/EK . . . . . I - 9831

Direktīva 2004/25/EK . . . . . I - 9832

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālie jautājumi . . . . . I - 9834

IV — Tiesvedība Tiesā . . . . . I - 9836

V — Galvenie lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 9837

VI — Juridiskais vērtējums . . . . . I - 9842

A — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība . . . . . I - 9842

B — Prejudiciālo jautājumu analīze . . . . . I - 9843

1) Par pirmo jautājumu . . . . . I - 9843

a) Ievada piezīmes . . . . . I - 9843

b) Vispārējie principi . . . . . I - 9844

i) Jēdziens . . . . . I - 9844

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

ii) Par vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu Kopienu tiesībās . . . . . I - 9847

— Attiecīgo Kopienu tiesību noteikumu aplūkošana . . . . . I - 9847

Primārās tiesības . . . . . I - 9847

Starptautiskās pamatnostādnes . . . . . I - 9848

Kopienas iestāžu tiesību akti . . . . . I - 9849

— Argumenti pret klasifikāciju vispārēja tiesību principa statusā . . I - 9850

Konstitucionālas nozīmes trūkums . . . . . I - 9850

Tiesību izpratnes trūkums tiesību zinātnē . . . . . I - 9852

Vispārējas piemērojamības neesamība . . . . . I - 9853

Nenoteiktība jautājumā par juridiskām sekām . . . . . I - 9853

Aizliegums izvairīties no likumdevēja gribas ievērošanas . . . . . I - 9854

Institucionālā līdzsvara saglabāšana . . . . . I - 9855

Tiesiskās drošības intereses . . . . . I - 9857

c) Secinājums . . . . . I - 9858

2) Par otro jautājumu . . . . . I - 9859

3) Par trešo jautājumu . . . . . I - 9861

C — Secinājumi . . . . . I - 9861

VII — Secinājumi . . . . . I - 9863

I — Ievads

1. *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Luksemburga) ir iesniegusi Tiesai trīs prejudiciālus jautājumus, kuru mērķis galvenokārt ir, lai tiktu konstatēts, vai no vairākiem Kopienu iestāžu aktos ietvertajiem noteikumiem sabiedrību tiesību jomā var izdarīt secinājumu par vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa esamību Kopienu tiesībās, kas gadījumā, ja kontroli pārņem cita sabiedrība, aizsargā attiecīgās [pārņemamās] sabiedrības mazākuma akcionārus, nodrošinot tiem tiesības pārdot savus vērtspapīrus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem akcionāriem.

2. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp akciju sabiedrības *RTL Group* mazākuma akcionāriem (turpmāk tekstā — "prasītāji pamata prāvā") un atbilstoši Beļģijas tiesībām dibināto sabiedrību *Groupe Bruxelles Lambert* (turpmāk tekstā — "*GBL*"), atbilstoši Vācijas tiesībām dibināto sabiedrību *Bertelsmann AG* (turpmāk tekstā — "*Bertelsmann*"), akciju sabiedrību *RTL Group* un *RTL Group* valdes locekļiem (turpmāk tekstā — "atbildētāji pamata prāvā"). Ar šo prasību prasītāji pamata prāvā vēlas panākt, lai tiktu atcelta vienošanās starp *GBL* un *Bertelsmann*, ar kuru *GBL* nodevusi *Bertelsmann* savu *RTL Group* kapitāla daļu 30 % apmērā kā atlīdzību par 25 % *Bertelsmann* kapitāla, vai arī tiktu atzīts, ka atbildētāji pamata prāvā solidāri atbild par zaudējumiem, kas radušies prasītājiem, un piespriest atbildētājiem atlīdzināt zaudējumus.

II — Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 77/91/EEK

3. Saskaņā ar Direktīvas 77/91 [2] preambulas piekto apsvērumu, "ņemot vērā Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktā norādītos mērķus, ir svarīgi, lai dalībvalstu tiesību akti attiecībā uz sabiedrības kapitāla palielināšanu vai samazināšanu nodrošinātu, ka tiek ievērots un saskaņots līdzvērtīgas attieksmes pret vienāda statusa akcionāriem princips un to kreditoru aizsardzības princips, kuri savas prasības cēluši pirms lēmuma par kapitāla samazināšanu".

4. Direktīvas 77/91 20. un 42. pantā attiecīgi ir noteikts:

"20. pants

1. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 19. pantu attiecībā uz:

2 — Padomes 1976. gada 13. decembra Otrā direktīva 77/91/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV L 26, 1. lpp.).

[..]

Ieteikums 77/534/EEK

d) akcijām, kas iegūtas uz juridiska pienākuma pamata vai tiesas nolēmuma rezultātā, aizstāvot akcionāru mazākumu, īpaši tādos gadījumos kā apvienošanās, sabiedrības mērķu vai veida maiņa, reģistrācijas vietas pārvietošana uz ārvalstīm vai ieviešot akciju pārejas ierobežojumus;

5. Saskaņā ar Ieteikuma 77/534/EEK [3] 6. punktu "[Komisija], konsultējoties ar ieinteresētām personām, ir secinājusi, ka tās ir vienisprātis par šiem principiem". [Neoficiāls tulkojums]

[..]

6. Šī ieteikuma 11. punktā ir noteikts:

f) akcijām, kas iegūtas nolūkā izmaksāt atlīdzību akcionāru mazākumam saistītajās sabiedrībās;

"*Vispārējie principi* ir svarīgākie uzvedības kodeksa noteikumi, un tiem ir primāra nozīme.

[..]

42. pants

Tie ir primāri attiecībā pret atsevišķām, uz to pamata pieņemtām normām, kas tikai uzskatāmi raksturo šos principus, un tie ir daudz plašāki par šīm normām.

Lai ieviestu šo direktīvu, dalībvalstu tiesību aktos jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret vienāda statusa akcionāriem."

3 — Komisijas 1977. gada 25. jūlija Ieteikums 77/534/EEK, ar ko izveido Eiropas Uzvedības kodeksu attiecībā uz darījumiem ar vērtspapīriem (OV L 212, 37. lpp.).

[..]

C. *Trešais vispārējais princips attiecas uz vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem un iespēju vienlīdzību*. Neņemot vērā zināmu kritiku, Komisija ir uzskatījusi par nepieciešamu saglabāt vienlīdzīgas attieksmes principu un ar diviem papildu principiem ir padarījusi uzskatāmu tā piemērošanu, turklāt galvenā nozīme ir konkrētam informācijas sniegšanas pienākumam.

Septiņpadsmitajā papildu principā ir minēta vienlīdzīga attieksme pret pārējiem akcionāriem kontrolpaketes nodošanas gadījumā, taču tiek atzīts, ka šos akcionārus varētu aizsargāt citādi, lai respektētu faktu, ka Vācijas Federatīvajā Republikā ar likumu ir ierobežotas galvenā akcionāra pilnvaras. [..]

[..]"

7. Ieteikumam pievienotā Eiropas Uzvedības kodeksa attiecībā uz darījumiem ar vērtspapīriem 3. pamatprincips paredz:

"Vienlīdzīga attieksme jānodrošina attiecībā uz visiem vienas sabiedrība izdotu tā paša tipa vērtspapīru turētājiem; visu akcionāru tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi it īpaši jāņem vērā jebkurā darījumā, kā rezultātā netieši vai tieši tiek nodota [sabiedrības] daļa, kas *de jure* vai *de facto* ļauj kontrolēt sabiedrību, kuras vērtspapīri tiek pārdoti tirgū."

8. Eiropas Uzvedības kodeksa 17. papildu principā ir paredzēts:

"Nevienu darījumu, kā rezultātā tiek nodota kontrolpakete 3. pamatprincipa izpratnē, nedrīkst īstenot netieši, neinformējot pārējos akcionārus un uzraudzības iestādes.

Vēlams, lai visiem sabiedrības, kuras kontrolpakete ir nodota citai personai, akcionāriem tiktu dota iespēja pārdot to rīcībā esošos vērtspapīrus ar vienādiem nosacījumiem, ja

vien tiem nav piešķirta cita līdzvērtīga aizsardzība."

Direktīva 2001/34/EK

11. Iepriekš minētais noteikums ir iekļauts Direktīvas 2001/34 [5] 65. panta 1. punktā, ar kuru atbilstoši tās 111. panta 1. punktam tika atcelta Direktīva 79/279.

Direktīva 79/279/EEK

9. Saskaņā ar Direktīvas 79/279 [4] 4. panta 2. punktu "oficiālajā sarakstā iekļautu vērtspapīru emitentiem jāpilda saistības, kas attiecībā uz akcijām vai attiecībā uz parādzīmēm ir minētas direktīvas pielikuma C vai D shēmā" [neoficiāls tulkojums].

12. Tomēr saskaņā ar Direktīvas 2004/109 [6] 32. panta 5. punktu Direktīvas 2001/34 65. pants ir atcelts ar 2007. gada 20. janvāri. Direktīvas 2004/109 17. panta ar nosaukumu "Informācijas prasības emitentiem, kuru akcijas ir atļauts tirgot regulētā tirgū", 1. punktā ir paredzēts:

10. Direktīvas pielikuma C shēmas, kas attiecas uz "Sabiedrības, kuras akcijas ir iekļautas biržas oficiālajā sarakstā, pienākumiem", 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts: "Sabiedrība nodrošina vienādu attieksmi pret visiem akcionāriem, kuri atrodas vienādos apstākļos".

"To akciju emitents, ko atļauts tirgot regulētā tirgū, nodrošina vienādu attieksmi pret visiem akcionāriem, kas atrodas vienādā pozīcijā."

4 — Padomes 1979. gada 5. marta Direktīva 79/279/EEK par vērtspapīru oficiālās pieņemšanas vērtspapīru biržā nosacījumiem (OV L 66, 21. lpp.).

5 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 28. maija Direktīva 2001/34/EK par vērtspapīru iekļaušanu fondu biržas oficiālajā sarakstā un par informāciju, kas jāpublicē par tādiem vērtspapīriem (OV L 184, 1. lpp.).

6 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 15. decembra Direktīva 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un par grozījumiem Direktīvā 2001/34/EK (OV L 390, 38. lpp.).

Direktīva 2004/25/EK

(10) Pienākums izteikt piedāvājumu visiem vērtspapīru turētājiem nav jāattiecina uz līdzdalību kontrolē, kas jau ir spēkā dienā, kad stājas spēkā attiecīgās valsts tiesību akti, ar ko transponē šo direktīvu."

13. Direktīvas 2004/25 [7] preambulas astotajā, devītajā un desmitajā apsvērumā ir noteikts:

"(8) Saskaņā ar vispārējiem Kopienas tiesību aktu principiem un jo īpaši tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu jāparedz, ka uzraudzības iestādes lēmumus attiecīgos apstākļos var pārskatīt neatkarīga tiesa. [..]

(9) Dalībvalstīm jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai aizsargātu vērtspapīru turētājus, jo īpaši tos, kam ir mazākuma līdzdalība, gadījumos, kad pārņem to uzņēmumu kontroli. Dalībvalstīm jānodrošina šāda aizsardzība, nosakot pienākumu personai, kas ir ieguvusi kontroli pār uzņēmumu, nākt klajā ar piedāvājumu visiem minētā uzņēmuma vērtspapīru turētājiem attiecībā uz visiem to vērtspapīriem par atbilstīgu cenu saskaņā ar vienotu definīciju. [..]

14. Direktīvas 2004/25 3. panta ar nosaukumu "Vispārēji principi" 1. punkta a) apakšpunktā un 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts:

"1. Lai īstenotu šo direktīvu, dalībvalstis nodrošina, ka ir ievēroti šādi principi:

a) pret visiem vienas kategorijas mērķa sabiedrības vērtspapīru turētājiem ir vienāda attieksme; turklāt, ja persona iegūst kontroli uzņēmumā, ir jāaizsargā pārējie vērtspapīru turētāji;

[..]

7 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/25/EK par pārņemšanas piedāvājumiem (OV L 142, 12. lpp.).

2. Lai nodrošinātu 1. punktā noteikto principu ievērošanu, dalībvalstis:

a) nodrošina šajā direktīvā noteikto obligāto prasību ievērošanu;

[..].”

15. Direktīvas 2004/25 5. panta, kuram dots virsraksts “Mazākumdalībnieku aizsardzība, obligātais piedāvājums un atbilstīgā cena”, 1., 3. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Ja fiziska vai juridiska persona vai personas, kas rīkojas saskaņoti ar šo personu, iegādājas 1. panta 1. punktā minēta uzņēmuma vērtspapīrus, kuri kopā ar šīs personas vai to personu jau īpašumā esošajiem vērtspapīriem, kuras rīkojas saskaņoti ar šo personu, tieši vai netieši nodod šai personai tādu konkrētu balsstiesību procentuālo daļu uzņēmumā, kas nodrošina kontroli minētajā uzņēmumā, dalībvalstis nodrošina, ka šādai personai, lai aizsargātu minētā uzņēmuma mazākumdalībniekus, ir jānāk klajā ar piedāvājumu. Šādu piedāvājumu pēc iespējas drīz adresē visiem minēto vērtspapīru turētājiem attiecībā uz visiem viņu vērtspapīriem par atbilstīgu cenu, kā noteikts 4. punktā.

[..]

3. Balsstiesību procentuālo daļu, kas saskaņā ar 1. punktu nodrošina kontroli uzņēmumā, un tās aprēķināšanas metodi nosaka ar tās dalībvalsts tiesību normām, kurā ir uzņēmuma juridiskā adrese.

4. Par atbilstīgu cenu uzskata augstāko cenu, ko par tiem pašiem vērtspapīriem maksājis piedāvātājs vai personas, kas rīkojas saskaņoti ar piedāvātāju, termiņā, kas jānosaka dalībvalstīm, bet kas nav mazāks par sešiem mēnešiem un nav ilgāks kā 12 mēneši pirms 1. punktā minētā piedāvājuma. [..]

Ja ir ievēroti 3. panta 1. punktā minētie vispārējie principi, dalībvalstis var ļaut savām uzraudzības iestādēm pielāgot pirmajā daļā minēto cenu tādos apstākļos un saskaņā ar tādiem kritērijiem, kas ir skaidri noteikti. [..]”

16. Saskaņā ar Direktīvas 2004/25 21. pantu tās transponēšanas termiņš ir 2006. gada 20. maijs.

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

17. *Audiolux SA* un pārējie prasītāji pamata prāvā ir mazākuma akcionāri akciju sabiedrībā *RTL Group* ar sēdekli Luksemburgā, kuras akcijas tiek pārdotas biržās Luksemburgā, Briselē un Londonā. Kā izriet no lietas materiāliem, pirms notikumiem, kas bija par iemeslu pamata prāvai, *GBL* piederēja 30 % *RTL* akciju. *Bertelsmann* piederēja 80 % *Bertelsmann Westdeutsche TV GmbH* (turpmāk tekstā — "*BWTV*"), pārējie 20 % piederēja *Westdeutsche Allgemeine Zeitungsverlagsgesellschaft E. Brost & J. Funke GmbH & Co.* (turpmāk tekstā — "*WAZ*"). *BWTV* piederēja 37 % *RTL* akciju, Lielbritānijas grupai *Pearson Television* — 22 % akciju un pārējiem akcionāriem, tostarp arī *Audiolux*, 11 % akciju.

18. Pēc vairākiem darījumiem, kas tika veikti 2001. gada pirmajā pusē, *GBL* savas *RTL* kapitāla daļas 30 % apmērā nodeva uzņēmumam *Bertelsmann* apmaiņā pret 25 % *Bertelsmann* kapitāla daļu.

19. Turpmākā gaitā *Bertelsmann* 2001. gada decembrī iegādājās *Pearson Television* piederošās kapitāla daļas. Šajā sakarā *RTL* iesniedza pieteikumu ar lūgumu anulēt vērtspapīru tirdzniecības atļauju Londonas biržā. *GBL* kapitāldaļu nodošana *Bertelsmann* ir prasības priekšmets *Audiolux S.A.*, *BGL Investment Partners* un pārējo mazākuma akcionāru (turpmāk tekstā — "prasītāji pamata prāvā") prasībā pret *GBL*, *Bertelsmann* un *RTL Group*, kā arī pārējiem *RTL Group* valdes locekļiem, kas ierosināta *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* [Luksemburgas apgabaltiesas] komerclietu palātā, lūdzot atcelt vienošanos starp *GBL* un *Bertelsmann*, ar kuru *GBL* nodeva *Bertelsmann* grupai 30 % *RTL* kapitāldaļu, pretī saņemot 25 % *Bertelsmann* kapitāldaļu. Pakārtoti, prasītāji pamata prāvā lūdz piespriest atbildētājiem solidāri atlīdzināt zaudējumus, kā arī atļaut prasītājiem pārdot savas kapitāldaļas ar tādiem pašiem nosacījumiem. Prasītāji vēlāk papildināja savu prasības pieteikumu ar citiem pieteikumiem.

20. Vēl vienā prasībā, kas iesniegta pret *Bertelsmann* un pārējām sabiedrībām, prasītāji pamata prāvā lūdz piespriest atbildētājiem izpildīt saistības, kas izriet no 2000. gada 30. jūnijā izdotā prospekta par *RTL Group* reģistrāciju Londonas biržā, un cita starpā palielināt publiski pieejamo *RTL Group* akciju daļu līdz 15 % un turpināt akciju kotēšanu Londonas biržā. Šajā sakarā viņi izvirzīja dažādus prasījumus, iesniedzot 2002. gada 6. septembra, kā arī 3., 14. un 18. oktobra prasības.

21. 2003. gada 8. jūlijā *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* pasludināja spriedumu pirmajā prāvā par *GBL* kapitāldaļu nodošanu *Bertelsmann* un noraidīja prasības kā nepieņemamas, pamatojumam norādot, ka *Audiolux* prasības nav balstītas ne uz vienu Luksemburgas tiesību normu vai principu. 2003. gada 8. oktobrī prasītāji pamata prāvā par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Cour d'appel* [Apelācijas tiesā].

22. 2004. gada 30. martā *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* pasludināja spriedumu otrajā prāvā, noraidot prasības. 2004. gada 21. jūnijā prasītāji pamata prāvā arī par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Cour d'appel*.

23. *Cour d'appel* apvienoja abas lietas un ar 2006. gada 12. jūlija spriedumu noraidīja apelācijas sūdzības. Tā arī atzina, ka ne Luksemburgas sabiedrību tiesību aktos, ne finanšu tiesību aktos nav noteikts vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips un ka par šo jautājumu nav jāvēršas Eiropas Kopienu Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

24. 2006. gada 22. novembrī prasītāji pamata prāvā par apelācijas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Cour de cassation* [Kasācijas tiesā] un izvirzīja septiņus kasācijas pamatus. Izvirzot pirmo kasācijas pamatu, *Audiolux* ceļ iebildumus par vispārējā vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa pārkāpumu vai kļūdainu piemērošanu, it īpaši saistībā ar sabiedrību, kuras akcijas ir kotētas vērtspapīru biržā.

25. Tā kā *Cour de cassation* uzskata, ka pirmais kasācijas pamats skar jautājumu par Kopienu tiesību interpretāciju, atbildei uz kuru ir nozīme pamata prāvas iznākumā, tā apturēja tiesvedību un iesniedza Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai atsauces uz vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem un, precīzāk, uz mazākuma akcionāru aizsardzību:

a) 1976. gada 13. decembra Otrās direktīvas 77/91/EEK par "Sabiedrībām" 20. un 42. pantā;

b) Komisijas 1977. gada 25. jūlija Ieteikuma, ar ko izveido Eiropas Uzvedības kodeksu attiecībā uz darījumiem ar vērtspapīriem, "trešajā pamatprincipā" un tā "17. papildu noteikumā";

c) 1979. gada 5. marta Direktīvas 79/279 par vērtspapīru oficiālās pieņemšanas vērtspapīru biržā nosacījumiem pielikuma C shēmas 2. punkta a) apakšpunktā, kas iekļauts 2001. gada 28. maija Konsolidētajā direktīvā;

d) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvas 2004/25/EK par pārņemšanas piedāvājumiem 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ievērojot tās astoto apsvērumu,

ir pamatotas ar Kopienu tiesību vispārēju principu?

2) Apstiprinošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā, vai šis Kopienu tiesību vispārējais princips ir piemērojams tikai attiecībās starp sabiedrību un tās akcionāriem vai drīzāk tas attiecas arī uz attiecībām starp galvenajiem akcionāriem, kas izmanto vai iegūst sabiedrības kontroli, un šīs sabiedrības mazākuma akcionāriem, īpaši tādas sabiedrības gadījumā, kuras akcijas tiek kotētas vērtspapīru biržā?

3) Apstiprinošas atbildes uz abiem iepriekšējiem jautājumiem gadījumā, vai šis Kopienu tiesību vispārējais princips, ņemot vērā izmaiņas, kas laika gaitā ir notikušas pirmajā jautājumā norādītajās atsaucēs, bija piemērojams attiecībās starp galvenajiem akcionāriem un mazākuma akcionāriem otrā jautājuma izpratnē jau pirms Direktīvas 2004/25/EK stāšanās spēkā un šajā gadījumā — jau pirms lietas faktisko apstākļu, kas radās 2001. gada pirmajā pusē, norises?

IV — Tiesvedība Tiesā

26. 2008. gada 4. marta lēmums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu Tiesas kancelejā tika reģistrēts 2008. gada 5. martā.

27. *Audiolux*, *GBL*, *Bertelsmann*, Francijas Republikas, Īrijas Republikas un Polijas Republikas valdības, kā arī Komisija savus rakstveida apsvērumus iesniedza Tiesas Statūtu 23. pantā noteiktajā termiņā.

28. 2009. gada 30. aprīļa tiesas sēdē piedalījās un apsvērumus sniedza *Audiolux*, *GBL*, *Bertelsmann*, Īrijas Republikas valdības, kā arī Komisijas pārstāvji.

V — Galvenie lietas dalībnieku argumenti

29. *Audiolux* uzskata lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par pieņemamu. Tas ierosina uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt apstiprinoši. Pirmajā prejudiciālajā jautājumā minētie Kopienu tiesību akti un to noteikumi norādot uz vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa esamību. Attiecībā uz Direktīvu 77/91 *Audiolux* it īpaši apgalvo, ka jau no tās preambulas piektā apsvēruma izrietot, ka Kopienu likumdevējs vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem ir uzskatījis par jau pastāvošu principu. Vēl *Audiolux* atsaucas uz Uzvedības kodeksa 6. un 11. apsvērumu. Apstāklis, ka Uzvedības kodekss ir tikai ieteikums, nenoliedz faktu, ka tas ir vispārējo Kopienu tiesību principu izpausme. Turklāt *Audiolux* savu argumentāciju balsta arī uz augsta līmeņa ekspertu grupas 2002. gada janvāra ziņojumu sabiedrību tiesību jomā (turpmāk tekstā — "*Winter I*").

30. *Audiolux* uzskata, ka Direktīvas 2004/25 rašanās vēsture liecinot par vienprātību saistībā ar [tās] 5. pantā paredzēto mazākuma akcionāru aizsardzību. Šīs direktīvas desmitais apsvērums attiecoties tikai uz direktīvas piemērošanu laikā, bet ne uz vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu, kā tas izriet no 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta. Līdzīgi kā spriedumā lietā *Mangold* [8] esot jānošķir direktīvas noteikumu piemērošana, no vienas puses, un tās pamatā esošā vispārējā principa piemērošana, [no otras puses].

8 — 2005. gada 22. novembra spriedums lietā C-144/04 *Mangold* (Krājums, I-9981. lpp.).

31. Saistībā ar otro prejudiciālo jautājumu *Audiolux* apgalvo, ka EKL 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts nenošķirot sabiedrības piedāvāto akcionāru aizsardzību un akcionāru aizsardzību vienam no otra. Šāda nošķiršana nav atrodama arī Direktīvā 77/91, kā to apliecina tās 20. pants. Uzvedības kodeksa 3. pamatprincipā un 17. papildu noteikumā esot atzīts, ka vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips tiek piemērots arī attiecībās starp akcionāriem.

32. *Audiolux* uzskata, ka vairākuma akcionāra ietekme uz sabiedrības pārvaldīšanu likvidējot atšķirības starp sabiedrības struktūrām un vairākuma akcionāru. Tādēļ vienlīdzīga attieksme pret visiem akcionāriem paredzot, ka vairākuma akcionāram šis princips ir saistošs. Visbeidzot, *Audiolux* norāda uz spriedumu lietā *Mangold*, kas, pēc tā domām, apstiprinot vispārējā Kopienu tiesību principa piemērošanu izskatāmajā lietā.

33. Saistībā ar trešo prejudiciālo jautājumu *Audiolux* uzskata, ka vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa piemērošana izskatāmajā lietā nenozīmē šīs direktīvas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, jo attiecīgais princips jau pirms trīsdesmit gadiem tika iestrādāts Uzvedības kodeksā un desmit gadus par to pastāv vienprātīga vienošanās, ko apliecina Direktīvas 2004/25 pieņemšana.

34. *Pirmais līdz desmitais atbildētājs pamata prāvā* (turpmāk tekstā visi kopā — "*GBL*") saistībā ar pirmo un otro prejudiciālo jautājumu vispirms norāda, ka vispārēja Kopienu tiesību principa atzīšana vispirms prasot, lai attiecīgā norma izrietētu no Līguma mērķiem un tai būtu pietiekami precīzs saturs. Šajā sakarā tie norāda uz spriedumu lietā *Jippes* [9] un spriedumu lietā Portugāle/Padome [10].

35. Par pirmajā prejudiciālajā jautājumā minētajiem Kopienu tiesību aktiem *GBL* galvenokārt apgalvo, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Uzvedības kodekss nevarot radīt tiesiskas sekas. Pirmkārt, kodeksa noteikumi neesot iestrādāti Luksemburgas tiesību aktos, otrkārt, tie norādot tikai uz tām Kopienu tiesību normām, kurus ir paredzēts ar tiem pilnveidot. Turklāt Direktīvas 2004/25 pastāvēšana, kā arī tās rašanās vēsture liecinot par to, ka vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips neeksistē. Šīs tēzes pamatojumam *GBL* atsaucas uz ziņojumu *Winter I*, kā arī uz augsta līmeņa ekspertu grupas 2002. gada novembra ziņojumu par aktuālajiem sabiedrību noteikumiem sabiedrību tiesību jomā Eiropā (turpmāk tekstā — "*Winter II*"). Turklāt gan daudzās dalībvalstu rīcībā nodotās izvēles iespējas, gan obligātu prasību noteikšana liecinot par šāda principa neesamību.

36. Saistībā ar trešo prejudiciālo jautājumu *GBL*, lai pierādītu vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa neesamību, atgādina Tiesas judikatūru par tiesisko drošību un it īpaši par atpakaļejošo spēku. Katrā ziņā šo principu nedrīkstot piemērot faktiem, kas notikuši pirms Direktīvas 2004/25 spēkā stāšanās.

37. *Vienpadsmitais līdz astoņpadsmitais atbildētājs pamata prāvā* (turpmāk tekstā visi kopā — "*Bertelsmann*") uzskata lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu. Tajā neesot minēti būtiski fakti, kas nepieciešami, lai Tiesa, pārzinot faktu un normatīvo sistēmu, varētu atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem.

38. Direktīvas 77/91 un Direktīvas 79/279 noteikumi, kas minēti pirmajā prejudiciālajā jautājumā, attiecoties tikai uz attiecībām starp sabiedrību un tās akcionāriem, kā arī konkrētām situācijām, kurām nav nekā kopīga ar problemātiku pamata prāvā. Pat ja ieteikumā iekļautais Uzvedības kodekss paredz obligātu piedāvājumu, saskaņā ar 17. papildu noteikumu tas esot tikai "vēlams" un tikai tad, ja nav pieejama citāda "līdzvērtīga" aizsardzība.

39. Saistībā ar Direktīvu 2004/25 *Bertelsmann* it īpaši apgalvo, ka šīs direktīvas tapšanas gaitā neesot bijis vienprātības jautājumā, vai obligāta piedāvājuma izteikšana ir

9 — 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-189/01 *Jippes* u.c. (*Recueil*, I-5689. lpp.).

10 — 1999. gada 23. novembra spriedums lietā C-149/96 Portugāle/Padome (*Recueil*, I-8395. lpp.).

vienīgais mazākuma akcionāru aizsardzības līdzeklis. Turklāt dalībvalstu rīcībā nodotās plašās izvēles iespējas, konkrētie noteikumi par obligātā piedāvājuma izteikšanu un piemērojamību laikā neesot saderīgi ar iespējamo vispārējo principu. Ja tiktu apstiprināta šāda principa esamība, būtu jāsecina, ka šī direktīva ir spēkā neesoša.

40. *Bertelsmann* uzskata, ka ne valsts, ne starptautiskā mērogā neesot juridiskas izpratnes (*opinio iuris*), kas pamatotu šāda vispārēja principa esamību, ko pierādot arī ziņojums *Winter I*. Sekundārajos tiesību aktos ietvertās dažādās norādes, kas attiecas uz vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem, neesot pietiekams pamats, lai izdarītu secinājumu par vispārēja principa esamību. Būtiski atšķirīgā satura dēļ iespējamais princips atšķiroties no judikatūrā jau atzītiem vispārējiem principiem. Katrā ziņā tas esot pārāk nenoteikts, lai varētu pamatot pienākumu izteikt obligātu piedāvājumu.

41. Turklāt šāda vispārēja principa atzīšana, izvirzot noteikumus, kurus var pieņemt tikai Kopienu likumdevējs, iejaucoties tā kompetencē. Konkrētāk, tiekot pārkāpti tiesiskās drošības, kā arī tiesiskās paļāvības principi, it īpaši ņemot vērā atpakaļejoša spēka aizlieguma principu. Par to liecinot Direktīvas 2004/25 noteikumi, no kuriem izriet, ka noteikumi par obligāto piedāvājumu nav piemērojami darījumiem, kas veikti pirms valsts transponēšanas noteikumu spēkā stāšanās. Turklāt principā vispārējie Kopienu tiesību principi netiekot piemēroti attiecībām starp privātpersonām. Vienīgie izņēmumi, tostarp no sprieduma lietā *Mangold* izrietošie, atšķiroties no izskatāmās lietas, jo attiecīgie spriedumi esot pieņemti, balstoties uz pilnīgi atšķirīgām tiesību normām.

42. *Francijas valdība* savus apsvērumus izsaka tikai par pirmo prejudiciālo jautājumu un pauž viedokli, ka tajā minētie Kopienu tiesību akti pierādot vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa esamību. Katrā ziņā to piemērošana paredzot, ka attiecīgās personas atrodas vienādos apstākļos. Turklāt no šī principa varot atkāpties, ja nevienlīdzīga attieksme ir objektīvi pamatota.

43. *Īrijas valdība* brīdina, ka apstiprinošas atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem varot radīt nopietnas sekas konstitucionālajā līmenī saistībā ar kompetenču sadali starp Kopienu iestādēm un tiesisko drošību, kā arī Kopienu tiesību līmenī. Tā skaidri izsakās par noliedzošām atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem.

44. Saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu Īrijas valdība, no vienas puses, apgalvo, ka tajā minētajos Kopienu tiesību aktos neesot norādes, ka to pamatā ir kopīgs vispārējs akcionāru vienlīdzības princips. Gluži pretēji, runa esot par īpašiem noteikumiem, kas attiecas uz īpašām situācijām. Turklāt Īrijas valdība paziņo, ka šādu principu tā īpašā rakstura dēļ nevarot uzskatīt par vispārēju Kopienu tiesību principu. Atšķirībā no strīdīgā principa vispārējie Kopienu tiesību principi, kādi tie ir atzīti Tiesas judikatūrā, attiecoties uz Kopienu tiesību sistēmas pamataspektiem. Īrijas valdība norāda arī uz sabiedrību tiesību, kuru mērķis esot panākt, lai intereses atrastos līdzsvarā, ievērojamo sarežģītību. No iepriekš minētā izriet, ka šīs princips neesot tieši piemērojams.

45. Saistībā ar otro prejudiciālo jautājumu Īrijas valdība paziņo, ka iespējams vispārējs princips esot piemērojams tikai un vienīgi attiecībās starp sabiedrību un tās akcionāriem. Šajā sakarā tā norāda, ka Direktīvā 2004/25 paredzētais obligātais piedāvājums esot atkāpe no sabiedrību tiesībām un tādēļ to nevarot uzskatīt par vispārēja principa izpausmi.

46. Saistībā ar atbildi uz trešo jautājumu Īrijas valdība apgalvo, ka precīzāku noteikumu nepieciešamības dēļ šī principa piemērošana galarezultātā nozīmētu Direktīvas 2004/25 piemērošanu pirms tās spēkā stāšanās. To Īrijas valdība uzskata par nepieņemamu, it īpaši tādēļ, ka tas izraisītu attiecīgās direktīvas horizontālu piemērošanu vēl pirms transponēšanas termiņa beigām.

47. *Polijas valdība* izsaka savus apsvērumus par pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu un pauž viedokli, ka vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips esot vispārējs Kopienu tiesību princips. Tas esot Eiropas un valsts sabiedrību tiesību pamatprincips, kas ir piemērots jau ilgi pirms Direktīvas 2004/24 spēkā stāšanās. Šis princips tieši vai netieši esot atzīts daudzos Kopienu tiesību aktos.

48. Tomēr vispārīgā rakstura dēļ šo principu nevarot piemērot tieši, tādēļ tas galvenokārt ir paredzēts likumdevējam. Šis princips tikai prasot vienlīdzīgu attieksmi pret salīdzināmām situācijām, tādējādi dodot iespēju īstenot atšķirīgu attieksmi, ja vien tā ir objektīvi pamatota. Atbilstoši šim principam akcionāriem būtu vienādas tiesības atbilstoši to līdzdalībai sabiedrības kapitālā, saglabājot īpašās tiesības, kas noteiktas mazākuma akcionāru aizsardzībai. Šie noteikumi katrā ziņā ņemot vērā mazākuma akcionāru īpašo situāciju salīdzinājumā ar vairākuma akcionāriem, un tādēļ tie būtu jānosaka likumdevējam.

49. Saistībā ar otro prejudiciālo jautājumu Polijas valdība apgalvo, ka akcionāru vienlīdzības princips esot piemērojams tikai attiecībās starp sabiedrību un tās akcionāriem, no kā izriet, ka akcionāriem principā nav pienākuma ievērot pārējo akcionāru intereses.

50. *Komisija* ierosina uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt noliedzoši. Pēc Komisijas domām, akcionāru vienlīdzību un mazākuma akcionāru aizsardzību nevarot uzskatīt par vispārēju Kopienu tiesību principu. Kā izriet no Tiesas judikatūras, tikai konkrētus pamatprincipus varot uzskatīt par tādiem, kam salīdzinājumā ar sekundārajām tiesībām ir augstāks juridiskais spēks un kas pieder pie vispārējiem Kopienu tiesību principiem. Akcionāru vienlīdzība un mazākuma akcionāru aizsardzība esot pārāk precīzi principi, lai tos varētu uzskatīt par "vispārējiem" Kopienu tiesību principiem. Turklāt Komisija piebilst, ka attiecīgie principi neesot ne kopīgie dalībvalstu tiesību sistēmu principi, ne arī EK līgumā nostiprinātas pamattiesības.

51. Komisija uzskata, ka pirmajā prejudiciālajā jautājumā minētie sekundāro tiesību noteikumi attiecoties uz ļoti īpašām situācijām un tādēļ tos nedrīkstot uztvert kā vispārēja principa izpausmi. Direktīvas 2004/25 pieņemšana ir apliecinājums, ka Kopienu likumdevējs esot uzskatījis par vajadzīgu pieņemt noteikumus mazākuma akcionāru aizsardzībai pēc kontroles pāriešanas sabiedrības ietvaros.

52. Saistībā ar otro jautājumu Komisija, pirmkārt, apgalvo, ka Direktīvā 2004/25 noteiktos vairākuma akcionāra pienākumus attiecībā pret mazākuma akcionāriem nevarot uzskatīt par vispārēja Kopienu tiesību principa izpausmi. Otrkārt, pirmajā prejudiciālajā jautājumā minētie sekundāro tiesību akti nenosakot pienākumus attiecībās starp akcionāriem. Visbeidzot, Komisija norāda, ka vispārējam Kopienu tiesību principam nevarot būt tieša iedarbība uz attiecībām starp privātpersonām.

53. Saistībā ar trešo prejudiciālo jautājumu Komisija apgalvo, ka Direktīva 2004/25 nenorādot uz varbūtēja vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem un īpaši mazākuma akcionāru aizsardzības principa esamību, kas, iespējams, būtu pastāvējis vēl pirms direktīvas pieņemšanas.

VI — Juridiskais vērtējums

A — *Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība*

54. Pirmais juridiskais jautājums, kas rodas, attiecas uz *Bertelsmann* izvirzīto iebildumu par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību.

55. Atbilstoši Tiesas judikatūrai, lai valsts tiesai varētu tikt sniegta lietderīga Kopienu tiesību interpretācija, šai valsts tiesai jānorāda faktiskie apstākļi un atbilstošais tiesiskais regulējums, kas veido kontekstu tās uzdotajiem jautājumiem, vai vismaz jāpaskaidro faktiskie pieņēmumi, uz kuriem šie jautājumi ir balstīti [11].

56. Tādējādi informācijai, ko ietver iesniedzējtiesas lēmumi, ir ne tikai jāļauj Tiesai sniegt lietderīgas atbildes, bet arī jādod iespēja dalībvalstu valdībām, kā arī citām ieinteresētajām personām sniegt apsvērumus atbilstoši Tiesas Statūtu 23. pantam. Tiesas pienākums ir nodrošināt, lai šī iespēja tiktu aizsargāta, ņemot vērā, ka atbilstoši iepriekš minētajai normai attiecīgajām personām tiek darīti zināmi tikai iesniedzējtiesas lēmumi [12].

57. Izskatāmajā lietā lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu lakoniski, taču precīzi ir norādītas atbilstošās valsts un Kopienu tiesību normas, prāvas iemesli un raksturs. No tā izriet, ka valsts tiesa ir pienācīgi paskaidrojusi faktu un juridisko kontekstu savam lūgumam sniegt Kopienu tiesību interpretāciju un ka tā ir Tiesai sniegusi visu nepieciešamo informāciju, lai tā varētu uz šo lūgumu sniegt lietderīgu atbildi.

58. Tāpēc *Bertelsmann* arguments, lūdzot kopumā atzīt par nepieņemamu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir noraidāms.

11 — Skat. citu starpā 1993. gada 26. janvāra spriedumu apvienotajās lietās no C-320/90 līdz C-322/90 *Telemarsicabruzzo* u.c. (*Recueil*, I-393. lpp., 6. un 7. punkts), 1998. gada 14. jūlija spriedumus lietā C-284/95 *Safety Hi-Tech* (*Recueil*, I-4301. lpp., 69. un 70. punkts) un lietā C-341/95 *Bettati* (*Recueil*, I-4355. lpp., 67. un 68. punkts), 1999. gada 21. septembra spriedumu apvienotajās lietās no C-115/97 līdz C-117/97 *Brentjens' Handelsonderneming* (*Recueil*, I-6025. lpp., 37. punkts), 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-207/01 *Altair Chimica* (*Recueil*, I-8875. lpp., 24. punkts), 2004. gada 9. septembra spriedumu lietā C-72/03 *Carbonati Apuani* (Krājums, I-8027. lpp., 10. punkts) un 2006. gada 23. marta spriedumu lietā C-237/04 *Enirisorse* (Krājums, I-2843. lpp., 17. punkts).

12 — Skat. citu starpā 1998. gada 30. aprīļa rīkojumu apvienotajās lietās C-128/97 un C-137/97 *Testa* un *Modesti* (*Recueil*, I-2181. lpp., 6. punkts) un 1999. gada 11. maija rīkojumu lietā C-325/98 *Anssens* (*Recueil*, I-2969. lpp., 8. punkts), kā arī iepriekš 11. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Altair Chimica*, 25. punkts, un iepriekš 11. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Enirisorse*, 18. punkts.

B — *Prejudiciālo jautājumu analīze*

59. Šajā prāvā uzmanības centrā ir pirmais prejudiciālais jautājums, kas galvenokārt attiecas uz vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa piederību vispārējiem Kopienu tiesību principiem. Otrais un trešais prejudiciālais jautājums tiek skaidri uzdoti tikai gadījumam, ja Tiesa uz pirmo jautājumu atbild apstiprinoši. Tādēļ tie ir jāizvērtē norādītajā secībā.

1) Par pirmo jautājumu

a) Ievada piezīmes

60. Vispirms jānorāda, ka pirmais prejudiciālais jautājums ir jāprecizē.

61. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, neņemot vērā pienākumu sadali starp valsts tiesu un Tiesu prejudiciāla nolēmuma procedūrā, tādu jautājumu gadījumā, kuri ir noformulēti nepiemērotā veidā vai kuri pārsniedz Tiesai saskaņā ar EKL 234. pantu paredzēto kompetenci, Tiesai ir tiesības izdalīt no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas un tostarp no lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamatojuma tos Kopienu tiesību elementus, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu [13].

62. Objektīvi vērtējot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kā arī ņemot vērā lietas dalībnieku intereses pamata prāvā, pirmais prejudiciālais jautājums būtībā ir jāsaprot tādējādi, ka ar to tiek vaicāts, vai Kopienu tiesībās pastāv vispārējs princips, kas nosaka vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem, un vai šis princips nodrošina arī sabiedrības mazākuma akcionāru aizsardzību, kā rezultātā gadījumā, ja tiek pārņemta kontrole pār sabiedrību, mazākuma akcionāriem ir tiesības pārdod tiem piederošās kapitāldaļas ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem akcionāriem.

63. Analizējot sekojošo jautājumu, vai attiecīgais vispārējais princips paredz pietiekami precīzas juridiskās sekas, kas prasītājiem pamata prāvā nodrošina labvēlīgāku attieksmi, var novērst to, ka Tiesas atbilde uz to ir abstrakta [14]. Tādējādi turpmākā gaitā ir jāņem vērā precizētais galvenais jautājums, kā jau tas tika ierosināts.

13 — Par Tiesas procesuālajām pilnvarām prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā atbilstoši EKL 234. pantam precizēt vai no jauna formulēt prejudiciālos jautājumus skat. 1978. gada 29. novembra spriedumu lietā 83/78 *Redmond* (*Recueil*, 2347. lpp., 26. punkts).

14 — Middecke, A., izdevumā *Handbuch des Rechtsschutzes der Europäischen Union*, 2. izdevums, Minhene, 2003, 10. pants, 38. punkts, 225. lpp., uzskata, ka uz prejudiciālu jautājumu nedrīkst atbildēt tik abstrakti, ka atbilde valsts tiesai nav noderīga, pieņemot lēmumu pamata prāvā. Tomēr, lai saglabātu valsts tiesas kompetences jomu, atbilde uz jautājumu nedrīkst būt tik konkrēta, ka tā aizsteidzas priekšā Kopienu tiesību piemērošanai.

64. Iesniedzējtiesa savā pirmajā prejudiciālajā jautājumā norāda uz vairākiem Kopienas iestāžu aktiem EKL 249. panta izpratnē, kas pēc sava juridiskā rakstura gan nav vienādi, bet kas visi vairāk vai mazāk skaidri attiecas uz precīzāk nedefinētu vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu. Tā kā šie noteikumi ir spēkā esošs tiesību akts, tie ir būtisks pamats tālākai juridiskai analīzei.

65. Sistēmisku apsvērumu dēļ vispirms ir ieteicams noformulēt vispārējo Kopienu tiesību principu jēdzienu, lai pēc tam izvērtētu jautājumu, vai pastāv nosacījumi, kas ļauj Tiesai atzīt vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem par vispārēju principu.

b) Vispārējie principi

i) Jēdziens

66. Tiesas judikatūrā vispārējiem Kopienu tiesību principiem ir īpaša nozīme.

67. Tomēr par vispārējo principu jēdzienu līdz šim brīdim nav vienprātības [15]. Vienotas terminoloģijas trūkums ir jaušams gan juridiskajā literatūrā, gan judikatūrā. Dažos gadījumos atšķiras tikai vārdu izvēle, piemēram, kad Tiesa un ģenerāladvokāti atsaucas uz vispāratzītu juridisko tēzi [16], vispāratzītu tiesību principu [17], tiesību pamatprincipiem [18], pamatprincipu [19], vienkāršu principu [20], juridisko tēzi [21] vai vispārēju vienlīdzības principu, kas pieder pie Kopienu tiesību pamatprincipiem [22].

68. Katrā ziņā vienprātība ir jautājumā, ka judikatūrā vispārējiem tiesību principiem ir

15 — Skat. Schwarze, J. *European Administrative Law*, Luksemburga, 2006, 65. lpp., un Sariyiannidou, E. *Institutional balance and democratic legitimacy in the decision-making process of the EU*, Bristole, 2006, 145. lpp.

16 — 1956. gada 16. jūlija spriedums lietā 8/55 *Fédération Charbonnière de Belgique*/Augstā iestāde (*Recueil*, 199. un 304. lpp.).

17 — 1958. gada 21. jūnija spriedums lietā 13/57 *Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie*/Augstā iestāde (*Recueil*, 261. un 292. lpp.).

18 — 1961. gada 22. marta spriedums apvienotajās lietās 42/59 un 49/59 *SNUPAT*/Augstā iestāde (*Recueil*, 101. un 156. lpp.).

19 — 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 85/76 *Hofmann-La Roche*/Komisija (*Recueil*, 461. lpp., 9. punkts).

20 — 1960. gada 15. jūlija spriedums apvienotajās lietās 43/59, 45/59 un 48/59 *Von Lachmüller* u.c./Komisija (*Recueil*, 933. un 956. lpp.).

21 — 1962. gada 12. jūlija spriedums lietā 14/61 *Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken*/Augstā iestāde (*Recueil*, 485. un 520. lpp.).

22 — 1977. gada 19. oktobra spriedums apvienotajās lietās 117/76 un 16/77 *Ruckdeschel* u.c. (*Recueil*, 1753. lpp., 7. punkts).

liela nozīme, novēršot nepilnības un palīdzot interpretācijā [23]. Tas it īpaši izriet no apstākļa, ka Kopienu tiesību sistēma turpina attīstīties, un, būdama atvērta integrētai attīstībai, tā noteikti ir nepilnīga, un tā jāinterpretē. Pamatojoties uz šo atziņu, šķiet, arī Tiesa ir atteikusies no precīzas vispārējo tiesību principu klasifikācijas, lai saglabātu rīcības brīvību, kas tai vajadzīga, lai radušos faktu jautājumus izlemtu neatkarīgi no terminoloģiskām atšķirībām [24].

69. Atbilstoši kādai literatūrā formulētai definīcijai vispārējie tiesību principi ir tādi nerakstīti Kopienu primāro tiesību pamatnoteikumi, kas ir raksturīgi Eiropas Kopienu tiesību sistēmai vai ir kopīgi dalībvalstu tiesību sistēmām [25]. Principā var nošķirt vispārējos Kopienu tiesību principus šaurākā izpratnē, proti, tādus, kas izriet tikai no EK līguma idejas un sistēmas un attiecas uz īpašām Kopienu tiesību problēmām, un tādus vispārējos tiesību principus, kas ir kopīgi dalībvalstu tiesību un konstitucionālajām sistēmām [26]. Kamēr vispārējo tiesību principu pirmā grupa tieši izriet no primārajām Kopienu tiesībām, otrās grupas gadījumā, lai noteiktu šos tiesību principus, Tiesa galvenokārt izmanto kritiski vērtējošo tiesību salīdzināšanas metodi [27], tomēr šeit nekādā gadījumā nav piemērojama mazākā kopīgā saucēja metode. Šajā sakarā netiek uzskatīts par vajadzīgu, lai šādā ceļā iedibināto tiesību principu konkrētais formulējums Kopienas mērogā vienmēr vienlaicīgi būtu sastopams visās salīdzinātajās tiesību sistēmās.

70. Vispārējie tiesību principi izceļas ar to, ka tie iemieso Kopienas un tās dalībvalstu pamatprincipus, kas izskaidro to kā primāro tiesību juridisko spēku Kopienu tiesību sistēmas normu hierarhijā [28]. Milzīga nozīme it īpaši ir pamattiesību šaurākā izpratnē aizsardzībai, ko Kopienu tiesību sistēma ir iedibinājusi un garantē ar šo universālo nosaukumu, kā arī to pamattiesībām pielīdzināmo procesuālo tiesību izstrādei, kam kā vispārējiem tiesiskuma principiem ir piešķirts

23 — Tridimas, T., *The General Principles of EU Law*, 2. izdevums, Londona, 2006, 17., 18., 29. un 30. lpp., norāda, pirmkārt, uz vispārējo principu uzdevumu novērst nepilnības Kopienu tiesībās, kas izriet no apstākļa, ka Kopienu tiesību sistēma ir jauna un tai jāturpina attīstīties. Turklāt EK līgums ir pamatlīgums ar daudziem vispārīgi formulētiem noteikumiem un nenoteiktiem juridiskiem terminiem, kas Tiesai dod plašas pilnvaras tiesību normu tālākā attīstīšanā. Otrkārt, autors norāda uz sekundāro tiesību kā interpretācijas līdzekļa funkciju. Lenaerts, K., Van Nuffel, P., *Constitutional Law of the European Union*, 2. izdevums, Londona, 2005, 17-066. punkts, 711. lpp., norāda, ka, interpretējot Kopienu tiesības, valsts iestādes parasti izmanto vispārējos tiesību principus lielākoties gadījumos, ja ir neskaidrības interpretējamās tiesībās vai nepilnības likumdošanā.

24 — Šajā sakarā skat. iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Schwarze, J., 65. lpp.

25 — Skat. Schweitzer, M., Hummer, W., Obwexer, W. *Europarecht*, 65. lpp., 240. un 241. punkts.

26 — Šajā sakarā skat. Lengauer, A. M. *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag* (red. Heinz Mayer), Vīne, 2004, 220. pants, 27. punkts, 65. lpp.

27 — Šajā sakarā skat. iepriekš 25. zemsvītras piezīmē minētos Schweitzer, M., Hummer, W., Obwexer, W., 244. punkts, 66. lpp., Oppermann, T. *Europarecht*, 3. izdevums, Minhene, 2005, 21. punkts, 144. lpp.

28 — Pēc vispārēja atzinuma vispārējiem tiesību principiem ir augstāks juridisks sēks nekā primārajām tiesībām (skat. Schroeder, W. *EUV/EGV — Kommentar* (red. Rudolf Streinz), 249. pants, 2159. lpp., 15. punkts). Tiesa ir atkārtoti atzinusi, ka Kopienas iestāžu tiesību akti ir jāvērtē pēc vispārējiem tiesību principiem. Skat. 1969. gada 12. novembra spriedumu lietā 29/69 *Stauder* (*Recueil*, 419. lpp., 7. punkts) un 1979. gada 13. decembra spriedumu lietā 44/79 *Hauer* (*Recueil*, 3727. lpp., 14. un 15. punkts).

Kopienu konstitucionālo tiesību juridiskais spēks [29]. Tādēļ pie vispārējiem tiesību principiem pieder arī tie principi, kas ir cieši saistīti un izriet no tādiem Eiropas Savienības struktūras principiem kā brīvība, demokrātija, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana, kā arī tiesiskums LES 6. panta 1. punkta izpratnē. Ja kāda dalībvalsts neievēro šos principus, var tikt piemērots LES 7. pantā noteiktais īpašais sankciju mehānisms.

71. Par vispārējiem Kopienu tiesību principiem tika atzīti, piemēram, tādi svarīgi tiesiskuma principi kā samērīguma ideja [30], tiesību skaidrība [31] vai privātpersonu tiesības uz efektīvu tiesas aizsardzību [32]. Šajā kontekstā iekļaujas arī dažādi vispārējie labas pārvaldības principi, tādi kā tiesiskās paļāvības princips [33], *ne bis in idem* princips [34], tiesību tikt uzklausītam princips [35], kas izpaužas arī kā iespēja sniegt atzinumu ierobežojošu pasākumu gadījumā [36], pienākums sniegt pamatojumu tiesību aktiem [37] vai pārbaudes pēc savas iniciatīvas princips [38]. Pie tiem pieder arī atsauce uz "nepārvaramu varu" [39]. Var atrast arī principus, kas izriet no līgumtiesībām, kā, piemēram, vispārējais tiesību princips *pacta sunt servanda* [40] vai arī princips *clausula rebus sic stantibus* [41].

72. Ar sociālas valsts ideju ir saistīta, piemēram, solidaritātes principa atzīšana [42] vai iestādes pienākums ņemt vērā savu darbinieku intereses [43]. Pie federālu saistību atzīšanas Eiropas Kopienā pieder sadarbības starp dalībvalstīm principa un līdzdalības attiecībās ar Kopienu principa biežā uzsvēršana. Piemērojot EKL 10. pantu, Tiesa šādā

29 — Līdzīgi arī Wegener, B. izdevumā Calliess, Ruffert (red.) *Kommentar zu EUV/EGV*, 3. izdevums, Minhene, 2007, 220. pants, 37. punkts, 1956. lpp., un iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Tridimas, T., 2. un 3. lpp.

30 — Skat. 1994. gada 9. augusta spriedumu lietā C-359/92 Vācija/Padome (*Recueil*, I-3681. lpp.). Jau pirms šīs idejas iekļaušanas EKL 5. panta 3. punktā gan judikatūrā, gan literatūrā bija vienprātība jautājumā, ka Kopienas kompetences ir jāizmanto samērīgi (skat. Lienbacher, G. *EU-Kommentar* (red. Jürgen Schwarze), 1. izdevums, Bādenbādene, 2000, EKL 5. pants, 36. punkts, 270. lpp.).

31 — Skat. 1980. gada 10. jūnija spriedumu lietā 32/79 Komisija/Apvienotā Karaliste (*Recueil*, 2403. lpp.).

32 — Skat. Pirmās instances tiesas 2001. gada 6. marta spriedumu lietā T-192/99 *Dunnett* u.c./EIB (*Recueil*, II-813. lpp.).

33 — Skat. 2000. gada 6. jūlija spriedumu lietā C-402/98 *Agricola Tabacchi Bonavicina* (*Recueil*, I-5501. lpp.).

34 — Skat. 1969. gada 13. februāra spriedumu lietā 14/68 *Walt Wilhelm* (*Recueil*, 1. lpp.).

35 — Skat. 1963. gada 4. jūlija spriedumu lietā 32/62 *Alvis* (*Recueil*, 109. lpp.).

36 — Skat. 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 55/69 *Cassella Farbwerke Mainkur*/Komisija (*Recueil*, 887. lpp.), 1980. gada 28. maija spriedumu apvienotajās lietās 33/79 un 75/79 *Kuhner*/Komisija (*Recueil*, 1677. lpp.), 1994. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-135/92 *Fiskano*/Komisija (*Recueil*, I-2885. lpp.), 1996. gada 24. oktobra spriedumu lietā C-32/95 P Komisija/*Lisrestal* u.c. (*Recueil*, I-5373. lpp., 21. punkts), 2000. gada 21. septembra spriedumu lietā C-462/98 P *Mediocurso*/Komisija (*Recueil*, I-7183. lpp., 36. punkts), 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-395/00 *Cipriani* (*Recueil*, I-11877. lpp., 51. punkts), 2007. gada 13. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-439/05 P un C-454/05 P *Land Oberösterreich* un Austrija/Komisija (Krājums, I-7141. lpp.) un 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā C-349/07 *Sopropé* (Krājums, I-10369. lpp., 36. un 37. punkts).

37 — Skat. 1978. gada 25. oktobra spriedumu lietā 125/77 *Koninklijke Scholten-Honig* (*Recueil*, 1991. lpp.).

38 — Skat. 1991. gada 21. novembra spriedumu lietā C-269/90 *Technische Universität München* (*Recueil*, I-5469. lpp.).

39 — Skat. 1978. gada 14. februāra spriedumu lietā 68/77 *IFG*/Komisija (*Recueil*, 353. lpp.).

40 — Skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 25. maija spriedumu lietā T-154/01 *Distilleria Palma*/Komisija (Krājums, II-1493. lpp., 45. punkts).

41 — Skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 21. septembra spriedumu lietā T-306/01 *Ali Yusuf* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome (Krājums, II-3533. lpp., 277. punkts).

42 — Skat. 1980. gada 18. marta spriedumu apvienotajās lietās 154/78, 205/78, 206/78, no 226/78 līdz 228/78, 263/78 un 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 un 85/79 *Ferriera Valsabbia* u.c./Komisija (*Recueil*, 907. lpp.).

43 — Skat. iepriekš 36. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Kuhner*/Komisija.

veidā ir iedibinājusi Kopienas lojalitātes principu [44]. Vēl Tiesa ir atzinusi demokrātijas principu, piemēram, norādot uz Parlamenta aktīvas dalības nepieciešamību Kopienas likumdošanas procesā atbilstoši Līgumā paredzētajām procedūrām [45].

ii) Par vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu Kopienu tiesībās

74. Jautājums ir, vai vispārējais vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips var tikt secināts no pašas Kopienu tiesību sistēmas. Šādā gadījumā attiecīgajam tiesību principam Kopienas sabiedrību tiesību jomā līdzīgi kā iepriekš minētajiem piemēriem būtu jābūt tik lielai nozīmei, lai tas būtu radis izpausmi primārajās tiesībās vai daudzās Kopienu atvasināto tiesību normās.

— Attiecīgo Kopienu tiesību noteikumu aplūkošana

73. Pie Kopienu pamattiesībām, ko Tiesa ir atzinusi, balstoties uz jau iepriekš minēto tiesību salīdzināšanas vērtējošo metodi, kā arī ņemot vērā starptautiskos un Eiropas nolīgumus cilvēktiesību jomā, pieder tādas pamattiesības un cilvēktiesības, kas raksturo liberālu un demokrātisku sabiedrību, piemēram, vārda brīvība [46] un biedrošanās brīvība [47]. Pie tām pieder arī tādi pamatprincipi, kas tieši izriet no EK līguma, piemēram, diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums [48] un diskriminācijas dzimuma dēļ aizliegums [49].

Primārās tiesības

75. Tā kā pamatlīgumos nav ietverti viennozīmīgi noteikumi, šādu vispārēju tiesību principu nevar atvasināt no rakstītām primārajām tiesībām. Precīzus secinājumus par šāda principa esamību neļauj izdarīt ne EKL 3. pantā minētie Kopienu mērķi, ne EKL 56. un 57. panta noteikumi par kapitāla apriti un maksājumiem.

44 — Skat. 1981. gada 5. maija spriedumu lietā 804/79 Komisija/Apvienotā Karaliste (*Recueil*, 1045. lpp.).

45 — Skat. 1995. gada 30. marta spriedumu lietā C-65/93 Parlaments/Padome (*Recueil*, I-643. lpp., 21. punkts).

46 — Skat. 1984. gada 17. janvāra spriedumu apvienotajās lietās 43/82 un 63/82 *VBVB* un *VBBB*/Komisija (*Recueil*, 19. lpp.).

47 — Skat. 1995. gada 15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp.).

48 — Skat. 1984. gada 12. jūlija spriedumu lietā 237/83 *Prodest* (*Recueil*, 3153. lpp.).

49 — Skat. 1978. gada 15. jūnija spriedumu lietā 149/77 *Defrenne* (*Recueil*, 1365. lpp.).

76. Par pamatu prasītāju pamata prāvā prasījumam par vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem varētu izmantot vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu. Vispārējais vienlīdzīgas attieksmes princips, kurš noteic, ka līdzīgās situācijās netiek piemēroti atšķirīgi noteikumi, ja vien nevienlīdzīga attieksme nav objektīvi pamatota, ir viens no Kopienu pamatprincipiem [50]. Noteikumi par vienlīdzību likuma priekšā ir arī daļa no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām.

77. Principā pamattiesības, pie kurām pieder arī vienlīdzīgas attieksmes princips, ir privātpersonu aizstāvības pret valsts varu tiesības. Tādēļ apšaubu *Audiolux* acīmredzamo piedāvājumu tieši piemērot Tiesas judikatūrā atzīto vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu jomai, kas dalībvalstu līmenī pieder pie privāttiesībām. Vienlīdzīgas attieksmes princips vai diskriminācijas aizliegums pieder pie tradicionālajiem privāttiesību pamatprincipiem [51]. Tomēr vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu nevar atbilstoši izmantot pamata prāvā apskatāmā strīda izšķiršanai, jo no tā nevar secināt ne šī principa piemērošanas nosacījumus, ne arī pietiekami precīzas juridiskās sekas tā neievērošanas gadījumā.

78. Tomēr vispārējais vienlīdzīgas attieksmes princips varētu būt kalpojis par pamatu īpašam vienlīdzīgas attieksmes principam Kopienas sabiedrību tiesībās. Tādēļ jāizvērtē, vai kā īpaša vispārējā vienlīdzīgas attieksmes principa izpausme pastāv vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips.

Starptautiskās pamatnostādnes

79. ESAO korporatīvās pārvaldības principi, kas tika pieņemti 1999. gadā un pārstrādāti 2004. gadā, precīzi ataino pasaulē piemērojamos biržas sarakstā iekļauto sabiedrību vērtību principus. Tādēļ tie jāizmanto pirmām kārtām, lai noskaidrotu jautājumu, vai var uzskatīt, ka starptautiskajās tiesībās ir vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips ar atpirkšanas piedāvājuma tiesību izpausmi gadījumā, ja tiek nopirkta [sabiedrības] kontrolpakete. ESAO ieteikumos ir iekļauti būtiskākie valsts un starptautiskie

50 — Skat. 2006. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-17/05 *Cadman* (Krājums, I-9583. lpp., 28. punkts), 2001. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-381/99 *Brunnhofer* (*Recueil*, I-4961. lpp., 28. punkts), 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-320/00 *Lawrence* u.c. (*Recueil*, I-7325. lpp., 12. punkts). Šis teikums ar nelielām izmaiņām atkārtojas Tiesas judikatūrā un acīmredzami pirmoreiz ir sastopams iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Ruckdeschel* u.c., 7. punkts.

51 — Šādā nozīmē skat. Basedow, J., Der Grundsatz der Nichtdiskriminierung im europäischen Privatrecht, *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2008, 230., 244. lpp. Viņš uzskata, ka vispārējam diskriminācijas aizliegumam (vai vispārējam vienlīdzīgas attieksmes principam) Eiropas privāttiesībās nevar būt patstāvīga operatīva nozīme. Tam ir interpretācijas principa nozīme, kas palīdz izprast spēkā esošos tiesību aktus, jo ļauj mums saredzēt kontekstā atsevišķus tiesību aktus un izvērtēt to sistēmisko atbilstību. Pēc autora domām, attiecīgajam principam nav pašam sava normatīvā satura. Mazière, P., *Le principe d'égalité en droit privé*, Ēksanprovansa, 2003, 429. un 430. lpp., nepiekrīt vispārēja vienlīdzīgas attieksmes principa esamībai privāttiesībās. Autors ļoti kritiski vērtē mēģinājumus ieviest privāttiesībās vienlīdzīgas attieksmes principu.

finanšu stabilitātes standarti. Ieteikumu izstrādes procesā tika rīkotas konsultācijas ar svarīgām starptautiskām organizācijām un dažāda veida uzņēmumu apvienībām.

80. 1999. gada dokumentā nebija noteikumu par vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem. Vienlīdzīgas attieksmes princips pirmo reizi ir minēts tikai 2004. gadā pārstrādātajos principos iedaļā "1. daļa III. Priekšlikumi vienlīdzīgai attieksmei pret akcionāriem" [52]. 2. punktā ir norādīts: "Mazākuma akcionāri ir jāpasargā no ļaunprātīgas rīcības, kuras pamatā ir tieša vai netieša vairākuma akcionāru darbība vai kas tiek īstenota vairākuma akcionāru interesēs, kā arī tiem jābūt pieejamiem efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem" [53]. Šajā sakarā III iedaļas skaidrojošajās piezīmēs tiek norādīts, ka pastāv risks, ka vairākuma dalībnieki rīkojas savās interesēs, kas rada nelabvēlīgas sekas mazākuma akcionāriem [54]. Kā iespējamie risinājumi tiek minētas daudzas metodes, piemēram, mazākuma akcionāru tiesību īstenošanas uzlabošana, informācijas plūsmas uzlabošana, kvalificēts balsu vairākums noteiktu akcionāru lēmumu pieņemšanā u.c. Atpirkšanas piedāvājuma tiesības nav tieši minētas. Ir tikai raksturots, ka "dažās valstīs" noteiktos apstākļos vairākuma akcionāriem tiek izvirzīts nosacījums vai tiek atļauts uzpirkt pārējo akcionāru kapitāldaļas par kursu, ko nosaka neatkarīgs eksperts. Līdz ar to kļūst skaidrs, ka starptautiskā mērogā sabiedrību tiesībās nepastāv vienlīdzīgas attieksmes princips.

52 — *OECD — Grundsätze der Corporate Governance — Neufassung 2004*, Parīze, 2004, 23. lpp.

53 — Turpat.

54 — Turpat, 47. lpp.

Kopienas iestāžu tiesību akti

81. Iespējams, ka secinājumus par šāda vispārēja tiesību principa esamību var izdarīt, balstoties uz sekundārajām tiesībām vai citiem Kopienas iestāžu tiesību aktiem. Faktiski vairākās Kopienu tiesību normās ir norādes uz līdzvērtīgas attieksmes pret vienāda statusa akcionāriem principu [55].

82. Tā iesniedzējtiesa savā nolēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu norāda uz šādām tiesību normām: Direktīvas 77/91 42. pantu, Direktīvas 79/279 C shēmas 2. punkta a) apakšpunktu, kas iestrādāts Direktīvas 2001/34 65. pantā, un Direktīvas 2004/25 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Norādes uz šo principu ir atrodamas arī citās direktīvās, kas attiecas uz sabiedrību tiesībām, piemēram, Direktīvā 2004/109, kuras 17. panta 1. punktā ir noteikts, ka "to akciju emitents, ko atļauts tirgot regulētā tirgū, nodrošina vienādu attieksmi pret visiem akcionāriem, kas atrodas vienādā pozīcijā". Tās 18. panta 1. punktā vēl ir noteikts, ka "to parāda vērtspapīru emitents, kurus ir atļauts tirgot regulētā tirgū, nodrošina vienādu attieksmi pret visiem vienas un

55 — Nekas atbilstošs neizriet no 2001. gada 8. oktobra Regulas (EK) Nr. 2157/2001 par Eiropas uzņēmējsabiedrības (*SE*) statūtiem (OV L 294, 1. lpp.), kas stājās spēkā 2004. gada 8. oktobrī. Regula gan skaidri neparedz vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem, tomēr paver dalībvalstīm iespēju pieņemt tiesību aktus mazākumdalībnieku aizsardzībai.

tās pašas emisijas parāda vērtspapīru turētājiem attiecībā uz visām tiesībām, kas izriet no šiem parāda vērtspapīriem". Līdzīgi tas ir arī attiecībā uz Direktīvu 2007/36/EK [56] par biržu sarakstos iekļautu sabiedrību akcionāru konkrētu tiesību izmantošanu, kuras 4. pantā ir noteikts, ka "sabiedrība nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem akcionāriem, kuri ir tādā pašā situācijā attiecībā uz piedalīšanos un balsošanas tiesību izmantošanu akcionāru sapulcē".

83. Arī Direktīvas 2004/25 5. panta 1. punkts paredz īpašu pienākumu aizsargāt vērtspapīru turētājus, kas ir mazākumdalībnieki, lai pēc [sabiedrības] kontroles maiņas efektīvi nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem akcionāriem. Šis noteikums, kas tiek izskaidrots direktīvas preambulas devītajā apsvērumā, konkrēti paredz, ka personai, kas ir ieguvusi kontroli pār uzņēmumu, jānosaka pienākums nākt klajā ar piedāvājumu visiem minētā uzņēmuma vērtspapīru turētājiem attiecībā uz visiem to vērtspapīriem par atbilstīgu cenu saskaņā ar vienotu definīciju.

56 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Direktīva 2007/36/EK par biržu sarakstos iekļautu sabiedrību akcionāru konkrētu tiesību izmantošanu (OV L 184, 17. lpp.).

— Argumenti pret klasifikāciju vispārēja tiesību principa statusā

Konstitucionālas nozīmes trūkums

84. Tomēr, tuvāk aplūkojot iepriekš minētos noteikumus, kļūst skaidrs, ka tie būtībā aprobežojas ar ļoti īpašu situāciju reglamentēšanu sabiedrību tiesībās, nosakot sabiedrībai noteiktus pienākumus visu akcionāru aizsardzībai. Tādējādi tiem nav vispārīga rakstura, kas citādi dabiski piemīt vispārējiem tiesību principiem.

85. Turklāt ne visi minētie noteikumi ir juridiski saistoši, kā par to liecina Ieteikums 77/534/EEK. Saskaņā ar EKL 249. panta 5. punktu ieteikumi līdzīgi kā atzinumi nav saistoši Kopienu iestāžu akti, kuri vajadzības gadījumā var palīdzēt inter-

pretācijā, bet no kuriem nevar atvasināt privātpersonu pienākumus vai tiesības [57]. Turklāt par šī iestādes akta noteikumu nesaistošo raksturu liecina tas, ka Eiropas Uzvedības kodeksa 17. papildu noteikumā minētā visu sabiedrības, kuras kontrolpakete ir nodota citai personai, akcionāru iespēja pārdot to rīcībā esošos vērtspapīrus ar vienādiem nosacījumiem ir raksturota tikai kā "vēlama". Tas nekādā gadījumā nav pietiekoši, lai Kopienas mērogā nodibinātu mazākuma akcionāru atpirkšanas piedāvājuma tiesības attiecībā pret vairākuma akcionāriem. Šajā sakarā jāpiekrīt Komisijas un *Bertelsmann* argumentam, ka Tiesai ir jānoraida iespēja tieši atsaukties uz šī ieteikuma saturu, lai pamatotu individuālas tiesības.

86. Attiecīgos tiesību aktus raksturo skaidri Kopienu likumdevēja centieni nepieļaut patvaļīgu, t.i., objektīvi neattaisnojamu, nevienlīdzīgu attieksmi akcionāru starpā. Katrā ziņā tie neļauj izdarīt tiešus secinājumus par vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa esamību Kopienu tiesību izpratnē.

87. Kā jau iepriekš raksturots, vispārējo tiesību principu galvenā pazīme ir to konstitucionālais raksturs Kopienu tiesību sistēmas ietvaros. Vispārējie tiesību principi parasti iemieso tiesību pamatidejas un vērtības, kas raksturīgas attiecīgai tiesību sistēmai. Turklāt no īpašām tiesību normām tie atšķiras ar to, ka pretendē uz zināmu vispārpiemērojamību un neaprobežojas ar vienu konkrētu tiesību jomu [58].

88. Akcionāru vienlīdzības ideja kā sarkans pavediens caurauž Kopienas un tās dalībvalstu sabiedrību tiesības un acīmredzami ir nozīmīgs ideāls šajā tiesību jomā [59]. Tomēr līdz šim tā nevienā tiesību sistēmā nav ieguvusi konstitucionālu nozīmi. Valsts tiesību līmenī, līdzīgi kā tas ir Kopienu tiesībās, tās kodifikācija drīzāk aprobežojas ar atsevišķām vienkāršo likumu normām.

57 — Tomēr ieteikumu un atzinumu nesaistošais raksturs nenozīmē, ka juridiski tie būtu pilnībā nenozīmīgi (šādā nozīmē skat. iepriekš 29. zemsvītras piezīmē minēto Ruffert, M., izdevumā Calliess/Ruffert (red.), 126. punkts, 2165. lpp.). Saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts tiesai, neskatoties uz ieteikumu nesaistošo raksturu un faktu, ka tie nevar pamatot tiesības privātpersonām, uz kurām tās varētu atsaukties valsts tiesā, tie tomēr ir jāņem vērā, izskatot strīdus. Tas attiecas, piemēram, uz valsts tiesību aktu, ar kuriem tiek transponētas Kopienu tiesības, interpretāciju vai saistošo Kopienu tiesību aktu papildināšanu (skat. 1976. gada 15. jūnija spriedumu lietā 113/75 *Frecassetti*, *Recueil*, 983. lpp.; 1977. gada 9. jūnija spriedumu lietā 90/76 *Van Ameyde*, *Recueil*, 1091. lpp.; 1989. gada 13. decembra spriedumu lietā C-322/88 *Grimaldi*, *Recueil*, 4407. lpp., 9. punkts, un 1993. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-188/91 *Deutsche Shell AG*, *Recueil*, I-363. lpp., 18. punkts).

58 — Iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Tridimas, T., 1. lpp., izvirza jautājumu, kā var nošķirt vispārēju tiesību principu un īpašu tiesību normu. Pēc viņa domām, pirmkārt, svarīga ir attiecīgā principa vispārpiemērojamība, turklāt ar "vispār" būtu jāsaprot, ka principam zināmā mērā jābūt abstraktam. Otrkārt, svarīga ir attiecīgā principa nozīme konkrētajā tiesību sistēmā.

59 — Līdzīgi arī Verse, D., *Der Gleichbehandlungsgrundsatz im Recht der Kapitalgesellschaften*, Tībingene, 2006, 2. lpp., kurš runā par sabiedrību tiesību centrālo juridisko tēzi.

Tiesību izpratnes trūkums tiesību zinātnē

89. Turklāt juridiskās literatūras analīze atklāj lielas domstarpības jautājumā par precīzu akcionāru vienlīdzības idejas tiesiskā rakstura vērtējumu vai tās vietu dalībvalstu tiesību sistēmās. Kamēr daži autori runā par "fundamentālu sabiedrību *tiesību principu*" [60], citi akcionāru vienlīdzības ideju dēvē tikai par "*pamatideju*" [61] vai "vienkāršotu *ideālu*, lai nepieļautu sabiedrības struktūru patvaļīgu rīcību, īstenojot nevienlīdzīgu attieksmi" [62]. Daži autori tajā saskata pat "vispārējā *taisnīguma principa* izpausmi, kura sākotnējais pamats nav likumdošanā, kurš nav juridisks, bet gan universāls" [63].

90. Tomēr neatkarīgi no precīzas klasifikācijas acīmredzami pastāv vienotība jautājumā par to, ka vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips nav precīzi definēts, tādēļ tas "nav formulējams jēdziens un tas ir tikai elastīgs instruments konkrētu mērķu sasniegšanai" [64]. Ņemot vērā šī principa nenoteiktību, kas attiecas uz pamatiem, piemērošanas jomu, saturu un juridiskajām sekām iespējamu pārkāpumu gadījumā, literatūrā pārsvarā tiek secināts, ka, lai varētu īstenot šo principu, likumdevējam vai judikatūrai nenoliedzami ir jākonkretizē tā būtība [65].

91. Līdzīgi arī ziņojumus *Winter I* un *Winter II* [66] nevar izmantot kā tiesību izpratnes tiesību zinātnē vai dalībvalstu tiesību sistēmās pierādījumu jautājumā par šāda vispārēja tiesību principa esamību.

92. Piemēram, no ziņojuma *Winter I* skaidri izriet, ka pirms Direktīvas 2004/25 pieņemšanas dalībvalstu starpā bija daudzas atšķirības noteikumos par pārņemšanas piedāvājumiem, kādēļ pārņemšanas piedāvājumus nevarēja izteikt vienlīdz sekmīgi un akcionāriem dalībvalstīs nebija atbilstošu iespēju piedāvāt atpirkt to īpašumā esošās akcijas. Tādēļ ekspertu grupa atbalstīja noteikumus par pārņemšanas piedāvājumu veicināšanu [67]. Ļoti atšķirīgi bija arī dalībvalstu

60 — Šādā nozīmē skat. iepriekš 59. zemsvītras piezīmē minēto Verse, D., 557. lpp. Mehringer, C., *Das allgemeine kapitalmarktrechtliche Gleichbehandlungsgrundsatz*, Bādenbādene, 2007, 239. lpp., arī uzskata, ka kapitāla tirgus tiesībās pastāv ieguldītājiem labvēlīgs vispārējs vienlīdzīgas attieksmes princips.

61 — Grundmann, S. *Europäisches Gesellschaftsrecht*, Heidelberga, 2004, 145. lpp.

62 — De Cordt, Y. *L'égalité entre actionnaires*, Brisele, 2004, 937. lpp.

63 — Skat. Hütte, A. *Der Gleichbehandlungsgrundsatz im deutschen und französischen Recht der Personengesellschaften*, Āhene, 2003, 180. lpp. Iepriekš 60. zemsvītras piezīmē minētais Mehringer, C., 241. lpp., uzskata, ka kapitāla tirgus tiesību vienlīdzīgas attieksmes princips savu pamatu no tiesību teorijas viedokļa ir radis taisnīguma idejā.

64 — Iepriekš 62. zemsvītras piezīmē minētais De Cordt, Y., 937. lpp.

65 — Šādā nozīmē skat. iepriekš 62. zemsvītras piezīmē minēto De Cordt, Y., 937. lpp.; tā iepriekš 60. zemsvītras piezīmē minētais Mehringer, C., 18. lpp., norāda, ka principi nav normas un tādēļ pamatā nav tieši piemērojami. Kā piesaistes faktors vienmēr ir jāizmanto interpretējama likuma norma vai jēdziens; iepriekš 59. zemsvītras piezīmē minētais Verse, D., 96. lpp., cer, ka vienlīdzīgas attieksmes principa konkretizēšanai Tiesa nākotnē izstrādās vispārējas universāli piemērojamas pamatnostādnes.

66 — Pieejami Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē (http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_de.htm).

67 — Skat. ziņojumu *Winter I*, I nodaļa ("Vienādi noteikumi pārņemšanas piedāvājumiem"), 20., 21. lpp.

noteikumi par atlīdzību, turklāt atšķirās gan piedāvāto maksājumu apmērs, gan veids [68]. Lai šī atlīdzība būtu pietiekami paredzama, kas, pēc ekspertu grupas domām, ir svarīgi efektīvai kapitāla tirgu darbībai Eiropas Savienībā, tā skaidri atbalstīja saskaņotu kritēriju ieviešanu Kopienas mērogā.

93. Ja eksistētu vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips, kas pietiekami precīzi paredzētu pārņemšanas piedāvājuma noteikumus, kā uz to netieši norāda *Audiolux* [69], tad nebūtu bijis jāpieņem saskaņojoši noteikumi Kopienas mērogā, lai pārvarētu reglamentējošo noteikumu sadrumstalotību dalībvalstīs. Šie ziņojumi turpretī liecina par steidzamu nepieciešamību izstrādāt noteikumus Kopienas mērogā.

Vispārējas piemērojamības neesamība

94. Turklāt akcionāru vienlīdzības ideja ir piemērojama tikai Kopienas un tās dalībvalstu sabiedrību tiesībās, tātad konkrētā tiesību jomā, kas nozīmē, ka tā nav vispārpiemērojama. Tādējādi tai nepiemīt vēl viena pazīme, kas parasti raksturo vispārējos tiesību principus [70].

95. Šis rezultāts skaidri pretstata akcionāru vienlīdzības ideju tādiem Tiesas faktiski atzītiem vispārējiem konstitucionāla mēroga tiesību principiem kā, piemēram, tiesiskums, kas ir kopīgs visām Savienības dalībvalstīm un uz kuru Savienība balstās atbilstoši LES 6. panta 1. punktam, kas ir atzīts Tiesas judikatūrā un daudzveidīgi izpaužas sekundāro tiesību līmenī tiesiskās drošības, tiesību tikt uzklausītam un tiesību uz efektīvu tiesas aizsardzību veidā.

96. Tiktāl gan šīs idejas konstitucionālas nozīmes trūkums, gan vispārēja nepiemērojamība liecina par to, ka tā nav klasificējama kā vispārējs Kopienu tiesību princips.

Nenoteiktība jautājumā par juridiskām sekām

97. Tādējādi principā ir lieks nākošais jautājums, vai eksistē vispārējs tiesību princips, kas

68 — Skat. ziņojumu *Winter I*, II nodaļa ("Atbilstīga cena obligātā piedāvājuma kontekstā"), 55. lpp.

69 — Skat. *Audiolux* rakstveida iesnieguma 33. un turpmākās lpp.

70 — Skat. šo secinājumu 87. punktu.

nodrošina sabiedrības mazākuma akcionāru aizsardzību tādējādi, ka gadījumā, ja tiek pārņemta kontrole pār sabiedrību, tiem ir tiesības pārdot savus vērtspapīrus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā visiem pārējiem akcionāriem.

98. Tomēr un pat ja Tiesa atšķirībā no šeit paustā viedokļa uzskatītu, ka pastāv vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips, domāju, ka ir nopietnas šaubas, vai šāds vispārējs tiesību princips varētu būt pietiekami precīzs, lai radītu prasītāju pamata prāvā vēlamās juridiskās sekas. Kā pamatoti norāda Komisija, atbilstošs vispārējs tiesību princips būtu pārāk precīzs, lai to vēl varētu uzskatīt par "vispārēju".

Aizliegums izvairīties no likumdevēja gribas ievērošanas

99. Iesniedzējtiesas pirmajā prejudiciālajā jautājumā minētajos noteikumos nav nevienas tiesību normas, kas skaidri norādītu uz prasītāju pamata prāvā vēlamajām juridiskajām sekām.

100. Izņēmums varētu būt Direktīvas 2004/25 5. panta 1. punkts, kas paredz, ka fiziska vai juridiska persona, kas pārņem kontroli pār sabiedrību, izsaka obligātu piedāvājumu. Šis noteikums uzliek dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, lai visiem vērtspapīru turētājiem attiecībā uz visiem viņu vērtspapīriem tiktu izteikts piedāvājums par atbilstīgu cenu. Šo noteikumu zināmā mērā konkretizē attiecīgās direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kurā ir nostiprināts vispārējs visu mērķa sabiedrības vērtspapīru turētāju vienlīdzības princips. Pēdējais minētais noteikums vēl paredz, ka, ja persona iegūst kontroli uzņēmumā, ir jāaizsargā pārējie vērtspapīru turētāji.

101. Tomēr konkrētajā gadījumā nevar tieši piemērot attiecīgo direktīvu. Pirmkārt, notikumi, kas bija par iemeslu pamata prāvas ierosināšanai, risinājās pirms direktīvas spēkā stāšanās vai pirms transponēšanas termiņa beigām, tādēļ Luksemburgas Lielhercogistei attiecīgajā laika posmā tā nebija jāpiemēro [71]. Tam ir divējādas sekas. Pirmkārt, prasītāji pamata prāvā nevar tieši atsaukties uz šo tiesību aktu. Otrkārt, jāievēro, ka vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa atzīšana, kas principā paredz tādas pašas juridiskās sekas kā Direktīvas 2004/25 5. panta 1. punkts, neizbēgami nozīmētu

71 — Proti, no Direktīvas 2004/25 22. panta izriet, ka tā stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, t.i., 2004. gada 22. maijā. 21. panta 1. punktā vēl ir noteikts, ka dalībvalstīs ne vēlāk kā 2006. gada 20. maijā stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

Direktīvas 2004/25 atpakaļejošu spēku, kas tomēr acīmredzami nevar būt Kopienu likumdevēja nodoms, jo pretējā gadījumā īpaša tiesību akta pieņemšana izrādītos lieka.

102. Proti, no Direktīvas 2004/25 preambulas pirmā apsvēruma izriet, ka atbilstoši EKL 44. panta 2. punkta g) apakšpunktam bija jāsaskaņo daži dalībvalstu aizsardzības pasākumi, lai visā Kopienā tos padarītu līdzvērtīgus. Tas, ka šajā jomā Kopienu likumdevējam bija jāizvirza precīzi pienākumi, kas jāņem vērā tirgus dalībniekiem, un jānosaka noteikumi, atbilstoši kuriem bija jāīsteno vienlīdzīga attieksme pret akcionāriem, liecina par to, ka ne pirms, ne arī pēc Direktīvas 2004/25 spēkā stāšanās nav bijis vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa, kas juridiski būtu pašpietiekams.

Institucionālā līdzsvara saglabāšana

103. Turklāt, Tiesai atzīstot vispārēju vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu, kas savas materiāli tiesiskās noteiktības dēļ vairāk atbilst juridiskai tēzei, pastāvētu risks, ka netiktu ievērots Līgumā paredzētais institucionālais līdzsvars, it īpaši tādēļ, ka Kopienas likumdevēja kompetenci kopīgi īsteno Padome un Eiropas Parlaments.

104. Institucionālais līdzsvars Kopienā nebalstās uz varas dalīšanas principu valsts tiesību izpratnē [72], bet gan drīzāk uz funkciju dalīšanas principu, kas paredz, ka Kopienas funkcijas ir jāīsteno tām iestādēm, kuras atbilstoši Līgumam to vislabāk var izdarīt. Atšķirībā no varas dalīšanas principa, kas cita starpā kalpo indivīda aizsardzības nodrošināšanai, samazinot valsts varu, funkciju dalīšanas princips ir vērsts uz Kopienas mērķu efektīvu sasniegšanu [73].

72 — Varas dalīšana ir galvenais lielākās daļas mūsdienu demokrātisko konstitūciju organizatoriskais princips, kas izriet no Tomasa Loka [*Thomas Locke*] (1632–1704), Šarla de Monteskjē [*Charles de Montesquieu*] (1689–1755) un Imanuela Kanta [*Immanuel Kant*] (1724–1804) teorijām, un svarīga tiesiskas valsts pazīme. Ar varas dalīšanas palīdzību politiskā vara valstī tiek sadalīta darbības jomās. Varām, kontrolējot vienai otru, ir jāpanāk valsts varas mazināšana. Tradicionāli tās ir likumdevēja vara, izpildvara un tiesu vara. Tā Monteskjē 1748. gadā publicētajā grāmatā "De l'esprit des lois" ("Par likumu garu") secina: "Tiklīdz vienā un tajā pašā personā vai ierēdniecībā ir apvienotas likumdevējas varas un izpildvaras pilnvaras, brīvība ir zudusi. Proti, būtu jābaidās, ka tas pats monarhs vai tas pats senāts pieņems tirāniskus likumus un tos arī tirāniski īstenos. Brīvības nav arī tad, ja tiek nošķirtas tiesas pilnvaras. Vara pār pilsoņu dzīvībām un brīvību būtu neierobežota, ja tā tiktu apvienota ar likumdevēju varu, jo tiesneši būtu likumdevēji. Ja tā tiktu apvienota ar izpildvaru, tiesnešu rīcībā būtu apspiedēju piespiedu līdzekļi. Viss tiktu zaudēts, ja viena un tā pati persona vai apvienība no vareno, dižciltīgo vai tautas rindām īstenotu šādus trīs varas pilnības elementus: pieņemtu likumus, īstenotu publiskus lēmumus, iztiesātu noziegumus un privātus strīdus."

73 — Šādā nozīmē skat. iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētos Schweitzer, M., Hummer, W., Obwexer, W., 178. lpp., 653. punkts; iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētā Sariyiannidou, E., 122. lpp., arī runā par "funkciju dalīšanu". Iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētais Oppermann, T., 5. pants, 5. punkts, 80. lpp., uzskata, ka Eiropas Kopienā valsts varas dalīšana starp likumdevēju varu, izpildvaru un tiesu varu ir transformējusies par labu īpašam institucionālam līdzsvaram starp Kopienu iestādēm. It īpaši starp Parlamentu, Padomi un Komisiju uzdevumi ir sadaliti citādāk nekā valsts līmenī. Arī Eiropas Kopienā notiek savstarpēja kontrole un varas līdzsvars ("checks and balances"). Institucionālais iestāžu līdzsvars ir tiesiskuma pamatprincipa atspoguļojums. Tas prasa, lai katra iestāde savas pilnvaras īstenotu, ievērojot pārējo iestāžu pilnvaras, un lai par Tiesas pārbaudē konstatētiem pārkāpumiem šajā sakarā tiktu uzlikts sods.

105. Apzinoties šo faktu, Tiesa jau 1958. gadā vispirms spriedumos lietā *Meroni* [74] un pēc tam pastāvīgajā judikatūrā radīja "institucionālā līdzsvara" jēdzienu no organizatorisko principu un rīcības pilnvaru kopuma Līgumos, kas ir Eiropas Kopienu pamatā, it īpaši EK līgumā, un piešķīra tam normatīva, tiesai saistoša pamatprincipa nozīmi [75].

106. Kā Tiesa ir atzinusi spriedumā lietā Parlaments/Padome [76], Līgums ir radījis kompetenču sadales sistēmu starp Kopienas iestādēm, kas Kopienas iestāžu sistēmā un Kopienai deleģēto uzdevumu izpildē piešķir katrai iestādei savu uzdevumu. Institucionālā līdzsvara saglabāšana prasa, lai katra iestāde savas pilnvaras īstenotu, ievērojot pārējo iestāžu pilnvaras. Tā arī prasa sodīt par iespējamiem pārkāpumiem. Tiesa šajā spriedumā vēl ir atzinusi, ka tai saskaņā ar līgumiem ir jānodrošina tiesiskums to interpretēšanā un piemērošanā. Tādēļ Tiesai ir jānodrošina institucionālā līdzsvara saglabāšana un jākontrolē Kopienas iestāžu pilnvaru ievērošana [77].

107. Tiesa kā Kopienas iestāde EKL 7. panta 1. punkta izpratnē arī ir daļa no šī institucionālā līdzsvara. Šis fakts nozīmē, ka tā kā Kopienas tiesu iestāde, kurai saskaņā ar EKL 220. panta 1. punktu atbilstīgi savai kompetencei ir jānodrošina tiesiskums Līguma interpretēšanā un piemērošanā, respektē Padomes un Parlamenta kompetences likumdošanas jomā [78]. Tas nenoliedzami paredz, ka Tiesai, pirmkārt, ir jāatstāj Kopienu likumdevēja kompetencē likumdošanas pilnvaras sabiedrību tiesību jomā, kas tam ir deleģētas ar Līgumu, un, otrkārt, ka Tiesa kā līdz šim saglabā vajadzīgo piesardzību, attīstot vispārējos Kopienu tiesību principus, kas, iespējams, varētu būt pretrunā likumdošanas mērķiem. Tiesa gan var izmantot vispārējos tiesību principus, lai, ņemot vērā Līguma mērķus, rastu atbilstīgu risinājumu, lemjot par tai iesniegtām interpretācijas problēmām. Tomēr Tiesa nedrīkst aizstāt Kopienu likumdevēju, ja tas var novērst esošos trūkumus likumdošanā [79].

74 — 1958. gada 13. jūnija spriedumi lietā 9/56 *Meroni*/Augstā iestāde (*Recueil*, 11. lpp.) un lietā *Meroni*/Augstā iestāde 10/56 (*Recueil*, 53. lpp.).

75 — Skat. 1970. gada 17. decembra spriedumu lietā 25/70 *Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*/*Köster* (*Recueil*, 1161. lpp., 9. punkts) un iepriekš 45. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Parlaments/Padome, 21. punkts.

76 — 1990. gada 22. maija spriedums lietā 70/88 Parlaments/Padome (*Recueil*, I-2041. lpp., 21. un 22. punkts).

77 — Iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Parlaments/Padome, 23. punkts.

78 — Iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētā Sariyiannidou, E., 137. lpp., uzskata, ka EKL 220. pants Tiesai visbeidzot piešķir kompetenci noteikt, kas ir "tiesiskums", kaut gan šajā ziņā nav noteikti skaidri kompetences ierobežojumi. Attīstot vispārējos tiesību principus, Tiesa plaši ir izmantojusi savu tiesību tālākveidošanas kompetenci. Autore izsaka bažas, ka tas var likvidēt robežu starp tiesas un politisko darbību.

79 — Šādā nozīmē skat. Louis, J. V. *L'ordre juridique communautaire*, 6. izdevums, Brisele/Luksemburga, 1993, 119. un 120. lpp. Pēc autora domām, Tiesa nevar izmantot esošās nepilnības Kopienu tiesībās, lai aizstātu Kopienu likumdevēju. Gluži pretēji — tai ir jāievēro vajadzīgā piesardzība ("judicial self-restraint").

108. Tiesību akti parasti tiek pieņemti, izsverot dažādas politiskās un sabiedriskās intereses, kuras pārstāv likumdošanas procesā iesaistītās iestādes un struktūras. Neskaitot atbilstošo demokrātisko leģitimitāti, tām piemīt arī vajadzīgā kompetence, lai uzņemtos tām deleģēto politisko atbildību. Šajā sakarā jānorāda, ka Kopienu tiesas savā judikatūrā ir skaidri atzinušas Kopienu likumdevēja izsvēršanas un lēmumu pieņemšanas prerogatīvu noteiktās regulējuma jomās [80].

109. Uzmanība jāpievērš vēl arī Īrijas valdības izteiktajām šaubām [81]. Jāpiekrīt tai, ka, ņemot vērā sabiedrību tiesību sarežģīto raksturu un dalībvalstu noteikumu dažādību, kas bieži ir saistīts ar attiecīgās dalībvalsts ekonomiskajām īpatnībām, pieejai jābūt piesardzīgai. Tā pamatoti norāda, ka sabiedrību tiesību grozījumiem, vienalga, vai tie notiek likumdošanas vai judikatūras ceļā, katrā ziņā jābūt labi pārdomātiem. Šajā ziņā Kopienu likumdevējs vislabāk var saskaņot atsevišķo dalībvalstu pozīcijas. Ja Tiesa atzītu vispārējo vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu prasītāju pamata prāvā izpratnē, sekas būtu neparedzamas.

110. Visbeidzot, jautājumā par vispārējo tiesību principu uzdevumu novērst nepilnības [82] ir jāņem vērā, ka jomās, kas ir strikti normatīvi reglamentētas, kā, piemēram, sabiedrību tiesībās, tie ir jāizmanto retāk nekā mazāk strikti reglamentētās jomās.

Tiesiskās drošības intereses

111. Tiesas piesardzība it īpaši būtu pamatota arī tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības

80 — Skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 6. oktobra spriedumu apvienotajās lietās T-22/02 un T-23/02 *Sumitomo Chemical* un *Sumika Fine Chemicals*/Komisija (Krājums, II-4065. lpp., 82. un 83. punkts). Tajā Tiesa atzina Kopienu likumdevēja kompetenci attiecībā uz noilguma termiņu noteikšanu. Tiesa uzskata, ka atbilde uz jautājumu, kādā mērā izmanto noilgumu, izriet no izšķiršanās starp tiesiskās drošības prasībām un likumīguma prasībām, ņemot vērā vēsturiskos un sociālos apstākļus, kas valda sabiedrībā kādā noteiktā laikā. Šī iemesla dēļ tas, kādu izvēli izdarīt, ir tikai likumdevēja ziņā. Skat. Tiesas 2001. gada 31. maija spriedumu apvienotajās lietās C-122/99 P un C-125/99 P *D* un Zviedrija (*Recueil*, I-4319. lpp., 37. un 38. punkts). Tajā Tiesa secināja, ka Kopienu tiesa Eiropas Kopienu Civildienesta noteikumus nevar interpretēt tādējādi, ka tādi juridiski gadījumi kā reģistrētas partnerattiecības, kas atšķiras no laulībām, tiek tām pielīdzinātas. Tikai likumdevējs vajadzības gadījumā var veikt pasākumus, kas var ietekmēt šo situāciju, piemēram, izdarot grozījumus civildienesta noteikumos. Skat. vēl arī Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-117/01 *K.B.* (*Recueil*, I-541. lpp., 28. punkts), 2003. gada 2. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P un C-180/01 P *International Power* (agrāk *National Power*) u.c./Komisija (*Recueil*, I-11421. lpp., 106. punkts) un 2001. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-74/00 P un C-75/00 P *Falck* un *Acciaierie di Bolzano*/Komisija (*Recueil*, I-7869. lpp., 139. punkts).

81 — Skat. Īrijas valdības procesuālā raksta 39.–45. punktu.

82 — Skat. šo secinājumu 68. punktu.

apsvērumu dēļ. Tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principi ir daļa no Kopienu tiesību sistēmas. Tādēļ gan Kopienu iestādēm, gan dalībvalstīm tie jāievēro, īstenojot pilnvaras, ko tām piešķir Kopienu direktīvas [83].

112. Tiesiskās drošības principa mērķis ir nodrošināt to tiesisko situāciju un attiecību paredzamību, uz kurām attiecas Kopienu tiesības [84]. Vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa atzīšana tomēr izvirzītu daudzus jautājumus par tā precīzu materiālo piemērojamību, kā arī piemērojamību personām un piemērojamību laikā. Tiesai vajadzības gadījumā būtu jānosaka, kādiem nosacījumiem konkrētā gadījumā jābūt izpildītiem, lai varētu piemērot šo vispārējo tiesību principu.

113. Problemātiski varētu būt arī noteikt precīzu laiku, no kura šo vispārējo tiesību principu varētu piemērot Kopienu tiesībās. Kā jau iepriekš raksturots, atzīstot šādu principu, Direktīvas 2004/25 5. panta 1. punkts tiktu piemērots ar atpakaļejošu spēku, kas, ņemot vērā likumdevēja skaidro lēmumu par konkrēto šī tiesību akta spēkā stāšanās datumu, būtu pretrunā atpakaļejoša spēka aizlieguma principam. Vispārēji tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka Kopienu akta piemērošanas laikā sākums ir noteikts pirms tā publicēšanas. Tomēr izņēmuma kārtā ir pieļaujami citādāki gadījumi, ja to prasa sasniedzamais mērķis un ieinteresēto personu tiesiskā paļāvība ir atbilstošā veidā ievērota [85]. Tomēr šajā lietā nav saskatāms pamatojums, kāpēc atpakaļejoša spēka aizlieguma neievērošana būtu vispārējās interesēs.

c) Secinājums

114. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, es secinu, ka Kopienu tiesībās nav vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa, kas gadījumā, ja kontroli pārņem cita sabiedrība, aizsargā attiecīgās [pārņemamās] sabiedrības mazākuma akcionārus, nodrošinot tiem tiesības pārdod savus vērtspapīrus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem akcionāriem.

115. Ņemot vērā šo secinājumu, uzskatu, ka nav jāaplūko spriedums lietā *Mangold*. Lai šo judikatūru varētu piemērot pamata prāvā, ir skaidri jāidentificē vispārējs Kopienu tiesību

83 — 2005. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-376/02 "Goed Wonen" (Krājums, I-3445. lpp., 32. punkts).

84 — Tiesas 1996. gada 15. februāra spriedums lietā C-63/93 *Duff* u.c. (*Recueil*, I-569. lpp., 20. punkts), Pirmās instances tiesas 2002. gada 31. janvāra spriedums lietā T-206/00 *Hult*/Komisija (*Recueil FP*, I-A-19. un II-81. lpp., 38. punkts).

85 — Šajā sakarā skat. 1991. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-368/89 *Crispoltoni* (*Recueil*, I-3695. lpp., 17. punkts), 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās C-487/01 un C-7/02 *Gemeente Leusden* un *Holin Groep* (*Recueil*, I-5337. lpp., 59. punkts) un iepriekš 83. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā "Goed Wonen", 33. punkts; skat. arī ECT 1997. gada 23. oktobra spriedumu lietā *National & Provincial Building Society* pret Apvienoto Karalisti (*Recueil des arrêts et décisions*, 1997-VII, 80. punkts).

princips, kas ļautu piemērot tieši šo vispārējo tiesību principu vēl pirms stājas spēkā īpašs sekundāro tiesību akts ar būtībā līdzīgu normatīvo saturu. Tā Tiesa spriedumā lietā *Mangold* ir atzinusi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips nodarbinātības un profesijas jomā nav nostiprināts Direktīvā 2000/78, bet ir vispārējs Kopienu tiesību princips. Šo secinājumu Tiesa balstīja uz atzinumu, ka diskriminācijas vecuma dēļ aizlieguma principa izcelsme meklējama dažādos starptautiskos nolīgumos un kopīgās dalībvalstu konstitucionālajās tradīcijās [86]. Tomēr, kā jau iepriekš secināts, izskatāmajā lietā šis nosacījums nav izpildīts.

2) Par otro jautājumu

116. Tādējādi principā nav jāatbild uz otro prejudiciālo jautājumu. Tālākiem apsvērumiem ir nozīme tikai gadījumā, ja pretēji šeit paustajam juridiskajam viedoklim Tiesa uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbild apstiprinoši.

117. Vispirms jāsecina, ka noteikumi, kurus iesniedzējtiesa nosauc pirmajā prejudiciālajā jautājumā, uzliek pienākumus tikai akciju emitentam un sabiedrībai, bet neskar akcionāru pienākumus vienam pret otru.

118. Kamēr Direktīvas 2004/109 17. un 18. pantā noteikti akciju emitentu pienākumi, Direktīvas 2007/36 4. pantā noteikts sabiedrības pienākums nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi. Turpretī Direktīvas 77/91 42. pantā nav noteikts, kam precīzi ir jāadresē dalībvalstu tiesību akti, kas jāpieņem, transponējot attiecīgo direktīvu, un kam jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret akcionāriem [87]. Tomēr visi šīs direktīvas noteikumi attiecas uz pašas sabiedrības darbībām, tostarp akciju sabiedrības veidošanu, kā arī tās kapitāla saglabāšanu, palielināšanu un samazināšanu un akciju obligātu dzēšanu. Ciktāl šajā ziņā paredzēts, ka lēmums ir jāpieņem [akcionāru] kopsapulcei, piemēram, kapitāla palielināšanas gadījumā atbilstoši Direktīvas 77/91 25. panta 1. punktam, tam jānotiek, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu. No tā var izdarīt secinājumu, ka vienlīdzīgas attieksmes princips ir saistošs sabiedrības struktūrām, bet ne pašiem akcionāriem.

86 — Iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Mangold*, 74. un 75. punkts.

87 — Jau savos 2008. gada 4. septembra secinājumos lietā C-338/06 Komisija/Spānija (2008. gada 18. decembra spriedums, Krājums, I-10139. lpp., 60. punkts) es norādīju uz visai nenoteikto Direktīvas 77/91 42. panta normatīvo formulējumu.

119. Šis rezultāts atbilst vairākuma viedoklim juridiskajā literatūrā. Atbilstoši tam [uzņēmēj]sabiedrība ir vienīgā, kam tieši adresēts vienlīdzīgas attieksmes princips sabiedrību tiesībās [88]. Turpretī attiecībās starp dalībniekiem katrā ziņā darbojas lojalitātes pienākums [89], kas liek dalībniekam, izmantojot savas sabiedrību tiesības, ievērot pārējo sabiedrības dalībnieku intereses. Nekas neliecina par vēl citiem akcionāra pienākumiem pret pārējiem akcionāriem.

120. Iespēju prasītājiem pamata prāvā tieši atsaukties uz vispārējo vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principu nepieļauj arī tas, ka principā vispārējie principi ir saistoši tikai Kopienas iestādēm un dalībvalstīm, kā arī to struktūrām, tomēr tie nav saistoši attiecībās starp privātpersonām [90]. Tas ir pamatojams gan ar vispārējo tiesību principu izcelsmi, gan mērķi aizsargāt privātpersonas no iestāžu nelikumīgiem pamattiesību aizskārumiem [91].

121. Turklāt nevar neņemt vērā, ka Kopienu tiesības atsevišķos gadījumos pamato arī subjektīvas tiesības attiecībās starp privātpersonām. Tas attiecas, piemēram, uz sekundāro tiesību noteikumiem [92]. Šīs tiesību normas uzliek pienākumus privātpersonām parasti gan pēc to transponēšanas valsts tiesībās vai ar direktīvai atbilstīgu interpretāciju, jo direktīvām nav horizontālas iedarbības [93]. Tomēr judikatūrā atzīts, ka konkrētiem primāro tiesību noteikumiem, kā, piemēram, EKL 12., 39., 49. un 141. pantā noteiktajiem diskriminācijas aizliegumiem, var būt horizontāla iedarbība [94].

122. Tomēr spriedumu lietā *Mangold* nevar minēt kā piemēru iespējai tieši atsaukties uz vispārējiem tiesību principiem attiecībās starp privātpersonām, jo Tiesa tajā nav lēmusi, vai aizliegumam diskriminēt vecuma dēļ ir arī

88 — Iepriekš 63. zemsvītras piezīmē minētais Hütte, A., 71., 82. lpp.; iepriekš 62. zemsvītras piezīmē minētais De Cordt, Y., 255., 259. lpp.; iepriekš 59. zemsvītras piezīmē minētais Verse, D., 562. lpp.; Hüffer, U. *Kommentar zum Aktiengesetz*, 5. izdevums, Minhene, 2002, 53.a pants, 4. punkts, 250. lpp.

89 — Iepriekš 63. zemsvītras piezīmē minētais Hütte, A., 72. lpp.

90 — Šādā nozīmē skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Tridimas, T., 36., 44. lpp.

91 — Turpat, 47. lpp.

92 — Skat., piemēram, Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvu 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 22. lpp.), Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvu 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 31. lpp.).

93 — Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir atzinusi, ka tiesiskās drošības princips liedz direktīvām pamatot privātpersonu pienākumus. Tādēļ privātpersonas nevar atsaukties uz direktīvu kā tādu (skat. 1986. gada 26. februāra spriedumu lietā 152/84 *Marshall*, *Recueil*, 723. lpp., 48. punkts; 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-91/92 *Faccini Dori*, *Recueil*, I-3325. lpp., 20. punkts, un 2004. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-201/02 *Wells*, *Recueil*, I-6325. lpp., 56. punkts).

94 — Tā, piemēram, EKL 141. pants attiecībā uz principu par vienlīdzīgu atalgojumu viriešiem un sievietēm par tādu pašu darbu vai par līdzīgi kvalificējamu darbu. Tiesa savā judikatūrā ir precizējusi, ka EKL 12., 39. un 49. pantā paredzētais diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips ir piemērojams attiecībās starp privātpersonām (skat. 1974. gada 12. decembra spriedumu lietā 36/74 *Walrave*, *Recueil*, 1405. lpp.; 1976. gada 8. aprīļa spriedumu lietā 43/75 *Defrenne*, *Recueil*, 455. lpp.; iepriekš 47. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bosman* un 2000. gada 6. jūnija spriedumu lietā C-281/98 *Angonese*, *Recueil*, I-4139. lpp., 36. punkts).

horizontāla iedarbība [95]. Neatkarīgi no tā, ka tiesvedībā, kas kalpoja par pamatu prāvas ierosināšanai, runa bija par civiltiesisku strīdu, Tiesai prejudiciālā nolēmuma procedūrā būtībā bija jāizlemj, vai Kopienu tiesības aizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram darba devēji bez ierobežojumiem var noslēgt darba līgumus uz noteiktu laiku, ja darba ņēmējs ir sasniedzis 52 gadu vecumu. Tātad tajā galvenais bija jautājums par valsts tiesību atbilstību Kopienu tiesību prasībām.

123. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka vispārējais vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips, ja sabiedrību tiesībās tāds vispār eksistē, būtu piemērojams tikai attiecībās starp sabiedrību un tās akcionāriem.

Ņemot vērā šeit izklāstīto viedokli par vispārēja vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem principa neesamību un apstākli, ka jau pirmā un otrā jautājuma kontekstā tika izteikti apsvērumi par attiecīgajām juridiskajām problēmām, uzskatu, ka uz trešo prejudiciālo jautājumu nav jāatbild.

C — *Secinājumi*

3) Par trešo jautājumu

124. Trešais prejudiciālais jautājums tika uzdots tikai gadījumam, ja atbildes uz abiem pirmajiem jautājumiem būtu apstiprinošas.

125. Kopumā var secināt, ka pieņēmumu par šāda vispārēja tiesību principa esamību it īpaši nepieļauj fakts, ka vienlīdzīga attieksme pret akcionāriem ne Kopienu tiesību sistēmā, ne arī dalībvalstu tiesību sistēmās nav konstitucionāla mēroga princips [96]. Turklāt, analizējot šo lietu, ir konstatēts, ka tiesību zinātnē trūkst stingras juridiskas pārliecības par šāda vispārēja tiesību principa esamību [97]. Ņemot vērā

95 — Šādā nozīmē skat. Preis, U. Verbot der Altersdiskriminierung als Gemeinschaftsgrundrecht, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, Nr. 8, 2006, 402. lpp.

96 — Skat. šo secinājumu 87. un 88. punktu.

97 — Skat. šo secinājumu 89.–93. punktu.

faktu, ka tas darbojas tikai īpašā sabiedrību tiesību jomā, attiecīgajam principam nepiemīt arī vispārējiem tiesību principiem raksturīgā vispārpiemērojamība konkrētā tiesību sistēmā [98].

126. No otras puses un pat ja pretēji šeit paustajam viedoklim Tiesa uzskatītu, ka šāds vispārējs tiesību princips eksistē, pastāvētu šaubas, vai šāds princips var izraisīt tik noteiktas juridiskās sekas, lai pamatotu mazākuma akcionāru atpirkšanas piedāvājuma tiesības [99]. Pamatojoties uz Kopienas institucionālajās tiesībās pastāvošu funkciju dalīšanu starp Kopienu iestādēm, tikai Kopienu likumdevējs var noteikt juridiskās sekas, vajadzības gadījumā pieņemot atbilstošas tiesību normas, kas paredz precīzus juridiskos nosacījumus [100]. Judikatūras ceļā atzīt mazākuma akcionāriem atpirkšanas piedāvājuma tiesības vispārēja tiesību principa veidā neatbilst Kopienu likumdevēja gribai. Tā rezultātā Direktīva 2004/25 tiktu piemērota ar atpakaļejošu spēku, kas kaitētu tiesiskās drošības interesēm [101].

127. Ņemot vērā iepriekš veikto analīzi, es secinu, ka nepastāv vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips kā vispārējā vienlīdzīgas attieksmes principa izpausme, kas gadījumā, ja kontroli pārņem cita sabiedrība, aizsargā attiecīgās [pārņemamās] sabiedrības mazākuma akcionārus, nodrošinot tiem tiesības pārdod savus vērtspapīrus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem akcionāriem.

128. Neskatoties uz vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem juridisko kvalifikāciju, ir jāsecina, ka tā var pamatot tiesības un pienākumus tikai attiecībās starp sabiedrību un akcionāriem, bet ne attiecībās starp akcionāriem [102].

98 — Skat. šo secinājumu 94. punktu.
99 — Skat. šo secinājumu 98. punktu.
100 — Skat. šo secinājumu 103.–109. punktu.
101 — Skat. šo secinājumu 111. un 112. punktu.
102 — Skat. šo secinājumu 117.–123. punktu.

VII — Secinājumi

129. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Cour de cassation* jautājumiem atbildēt šādi:

1) Kopienu tiesībās nepastāv vispārējs tiesību princips, kas prasa vienlīdzīgu attieksmi pret akcionāriem un aizsargā sabiedrības mazākuma akcionārus tādējādi, ka gadījumā, ja tiek pārņemta kontrole pār sabiedrību, tiem ir tiesības pārdot savas kapitāldaļas ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem akcionāriem;

2) vispārējs vienlīdzīgas attieksmes pret akcionāriem princips katrā ziņā varētu pastāvēt tikai attiecībās starp sabiedrību un tās akcionāriem.